

Številka: 00701-1/2017-UN/160 (UN04)

Datum: 15. 5. 2017

Zadeva: ZBIRNO POROČILO – pregled prejetih pripomb in predlogov v okviru javne obravnave osnutka Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za naslednje obdobje ter odziv pristojnih organov

Osnutek Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2016-2021 (osnutek NPUR) je bil dne 19. 1. 2017 posredovan v javno obravnavo, ki se je zaključila dne 20. 2. 2017.

V pripravo nacionalnega programa ukrepov za Rome za naslednje obdobje so bile vključene vse zainteresirane javnosti, in sicer že v fazi pred pripravo prvega osnutka dokumenta, nato pa tudi v okviru njegove javne obravnave. V fazi pred pripravo prvega osnutka dokumenta je Urad Vlade RS za narodnosti (v nadaljevanju: urad), ki je pristojen za koordinacijo priprave tega programskega dokumenta, zbiral predloge najrazličnejših institucij in organizacij civilne družbe ter na podlagi prejetih predlogov in odzivov pristojnih ministrstev nanje pripravil dve (2) zbirni poročili, ki sta bili ob posredovanju osnutka NPUR v javno obravnavo objavljeni na spletni strani urada in so bile z njima seznanjene vse javnosti.

Urad si je skozi celoten proces priprave prizadeval, da bi bil ta čim bolj celovit, konkreten in jasen ter da bi prinesel učinkovite ukrepe za izboljšanje položaja romske skupnosti v Sloveniji in za večjo socialno vključenost njenih pripadnic in pripadnikov. Pri pripravi osnutka dokumenta se je zasledovalo tudi čim večjo vključenost tako romske skupnosti kot tudi samoupravnih lokalnih skupnosti in ostalih zainteresiranih javnosti. Svet romske skupnosti Republike Slovenije je kot krovna organizacija romske skupnosti, ustanovljena na podlagi Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07), preko svojih predstavnikov sodeloval na vseh sestankih s pristojnimi ministrstvi, sam je organiziral tudi poseben posvet, namenjen ugotovitvi potreb romske skupnosti, in je bil s strani urada nato tudi pisno povabljen k posredovanju uradnih predlogov za oblikovanje ukrepov. Svet romske skupnosti Republike Slovenije pisnih predlogov v fazi priprave osnutka NPUR ni posredoval, v fazi njegove javne obravnave pa je poslal uradni pisni odziv na osnutek dokumenta.

Do roka, t. j. do vključno 20. 2. 2017, je urad prejel dvanajst (12) prispevkov enajstih (11) različnih institucij in organizacij civilne družbe ter posameznikov, naknadno pa še en (1) prispevek, ki je bil posredovan v času javne obravnave, vendar ne na naslov urada. Kljub temu je bil tudi ta prispevek upoštevan pri nadaljnjih aktivnostih in postopku usklajevanja ter priprave novega osnutka dokumenta. V okviru javne obravnave so pripombe in predloge k osnutku NPUR podale naslednje institucije in organizacije civilne družbe oziroma posamezniki:

- Svet romske skupnosti Republike Slovenije: 1 prispevek,
- Amnesty International Slovenije: 1 prispevek,
- Zveza romske skupnosti Slovenije Umbrella-Dežnik: 1 prispevek,
- Moran Jurkovič – Dane (predstavnika romske skupnosti v Občinskem svetu Občine Krško): 2 prispevka,
- Silvo Mesojedec (predsednik Regijske civilne iniciative za reševanje romske problematike): 1 prispevek,
- Romski akademski klub: 1 prispevek,
- Mestna občina Ljubljana: 1 prispevek,

- Občina Krško: 1 prispevek,
- Mestna občina Novo mesto: 1 prispevek,
- Zveza za razvoj romske manjšine – Preporod: 1 prispevek,
- Skupnost občin Slovenije: 1 prispevek,
- naknadno pa tudi Občina Kočevje: 1 prispevek¹.

Prejete pripombe in predloge lahko razdelimo predvsem na:

- tiste, ki se nanašajo na pomanjkljivosti osnutka NPUR kot celote, in
- na konkretne pripombe in predloge, ki jih zgoraj navedene institucije oziroma organizacije civilne družbe ter posamezniki podajajo in predlagajo na posameznih področjih.

Posebej je treba izpostaviti odziv Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, katerega predstavniki so aktivno sodelovali tekom celotne faze priprave osnutka NPUR. Svet romske skupnosti Republike Slovenije konkretnjših pripomb in predlogov v zvezi s predlaganimi ukrepi v fazi javne obravnave osnutka NPUR ni podal, je pa pozval vse pristojne resorne organe, da pobude in predloge, ki so jih posredovale različne institucije, organizacije in posamezniki že v fazi začetka priprave novega dokumenta, v čim večji meri upoštevajo in oblikujejo ukrepe, jih finančno in časovno ovrednotijo ter jih uvrstijo v osnutek NPUR.

Z vidika osnutka NPUR kot celote so bile v okviru javne obravnave dokumenta izpostavljene predvsem naslednje glavne pomanjkljivosti:

- pomanjkanje strateških usmeritev na vseh področjih, še posebej pa na področju urejanja bivanjskih razmer in dostopa do stanovanj,
- pomanjkanje ciljno naravnanih in časovno ovrednotenih ter finančno podprtih ukrepov na vseh področjih,
- prevelika obsežnost dokumenta,
- splošnost ukrepov še posebej na področju urejanja bivanjskih razmer in dostopa do stanovanj ter na področju zaposlovanja,
- pomanjkanje jasne časovnice za izvedbo ukrepov in pomanjkanje jasno definiranih finančnih virov za izvedbo ukrepov,
- pomanjkanje strožjih in sistematičnih mehanizmov spremljanja izvajanja ukrepov na vseh področjih,
- pomanjkanje vključevanja samoupravnih lokalnih skupnosti v pripravo vladnega dokumenta.

Navedene pripombe so bile po zaključeni javni obravnavi, ob pripravi novega osnutka NPUR, ki bo zajel obdobje 2017 – 2021, **v večji meri upoštevane**, opravljeni pa so bili **tudi dodatni napor v smeri krepitev dialoga in vključevanja lokalnih skupnosti** v zvezi s pripravo dokumenta.

Konkretne pripombe in predloge na posameznih področjih so proučila pristojna ministrstva in podala svoje odzive, ki **so zbrani v tem zbirnem poročilu**.

Tudi občine so bile od začetka priprave novega programskega dokumenta vključene v njegovo pripravo, saj jih je že poleti 2015 urad posebej pozval k posredovanju podrobnih informacij o stanju romskih naselij v posamezni občini². O osnutku dokumenta je bila konec oktobra 2016 opravljena razprava v okviru Komisije Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti, katere člani so tudi predstavniki nekaterih občin z romskim prebivalstvom, v fazi javne obravnave osnutka NPUR pa so bila gradiva poslana vsem občinam z romskim prebivalstvom in

¹ Pripombe Občine Kočevje je urad prejel dne 14. 4. 2017, saj so bile v času javne obravnave s strani Občine Kočevje posredovane le Skupnosti občin Slovenije, ne pa koordinatorju priprave dokumenta. Urad je s pripombami Občine Kočevje seznanil generalno sekretarko vlade in državne sekretarje ministrstev ter vladnih služb v okviru priprave na srečanje z župani občin, kjer živijo Romi, ki je potekalo dne 8. 5. 2017. Predstavniki Občine Kočevje je pripombe na kratko povzel tudi na samem srečanju dne 8. 5. 2017.

² Julija 2015 je urad vse občine z romskim prebivalstvom pozval k posredovanju podrobnih informacij o stanju romskih naselij v posamezni občini. Občine so informacije pošiljale avgusta in septembra 2015, vendar se zaprosilu žal niso odzvale vse občine, na katere je bilo zaprosilo naslovljeno, oziroma so bili ti podatki večinoma zelo skopi ter niso predstavljali dovolj objektivne in verodostojne podlage za izhodišče oblikovanja konkretnjših ukrepov.

vsem združenjem občin ter objavljena na spletni strani urada. Občinam sta bili, skupaj z osnutkom dokumenta, poslani tudi obe že pripravljeni zbirni poročili odzivov pristojnih resornih organov.

Urad je poleg opravljene javne obravnave osnutka NPUR v sodelovanju z Ministrstvom za okolje in prostor, Stanovanjskim skladom RS in Občino Kočevje organiziral tudi delovni posvet z občinami, kjer živijo Romi, na temo predstavitve možnosti sofinanciranja zagotavljanja javnih najemnih stanovanj in bivalnih enot (tudi) za potrebe urejanja bivanjskih razmer pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju, kot enega od možnih integracijskih ukrepov. Posvet je potekal dne 20. 3. 2017 v Kočevju. Na posvetu so bili poleg predstavitve Stanovanjskega sklada Republike Slovenije s strani ministrstva, pristojnega za okolje in prostor, predstavljeni tudi predvideni ukrepi na področju urejanja bivanjskih razmer v okviru programa ukrepov za naslednje obdobje. Na posvet so bile vabljene vse občine z romskim prebivalstvom, vsa združenja občin, predstavniki romske skupnosti v občinskih svetih, predsednik Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in predstavniki nekaterih drugih institucij, ki delujejo na lokalni ravni (npr. Policija).

Z namenom krepitve dialoga med vladnimi organi in občinami, kjer živijo Romi, ter združenji občin, je dne 8. 5. 2017, skladno s sklepom vlade št. 09501-3/2017/7 z dne 6. 4. 2017, generalna sekretarka vlade, mag. Lilijana Kozlovič, v sodelovanju z uradom, gostila srečanje med državnimi sekretarji ministrstev in vladnih služb ter župani občin, kjer živijo Romi. V okviru razprave so bile s strani predstavnikov občin predstavljene pripombe in predlogi v zvezi z urejanjem položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti ter pripravo prihodnjih ukrepov za njihovo večje in hitrejše socialno vključevanje. Ob zaključku srečanja pa so bile oblikovane skupne zaveze na področju krepitve povezovanja in sodelovanja vseh pristojnih institucij na lokalni in državni ravni; identifikacije dobrih praks in pristopov, ki so se v posameznih občinah do sedaj že oblikovali; podpore aktivnostim povezovanja in sodelovanja različnih zainteresiranih javnosti v okviru Nacionalne platforme za Rome, ki jo vodi urad kot nacionalna kontaktna točka za vključevanje Romov v Sloveniji; nujnosti zagotovitve podpore delu predstavnikov romske skupnosti v občinskih svetih preko usposabljanj, ki jih nudijo združenja občin; oblikovanja multidisciplinarnih timov na lokalni ravni, ki bodo vključevali predstavnike vseh institucij in organizacij, ki delujejo na lokalni ravni, ter predstavnike romske skupnosti, in nenazadnje nujnosti oblikovanja lokalnih, konkretnih in realističnih akcijskih načrtov za integracijo Romov, ki bi jih morale sprejeti občine.

V nadaljevanju so predstavljeni odzivi pristojnih resornih ministrstev na predloge in pobude v pisnih prispevkih prej navedenih institucij/organizacij in posameznikov.

ODZIV MINISTRSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT NA PRIPOMBE S PODROČJA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA³

Splošno

Pripombe se večinoma nanašajo na spodbujanje predšolske vzgoje, pa tudi srednješolskega in visokošolskega izobraževanja Romov, usposabljanje učiteljev, ozaveščanje staršev romskih otrok, ipd.

Priporočila in predloge, zbrane v dokumentu, ministrstvo v večji meri že izvaja. Največ aktivnosti se odvija preko projekta Skupaj za znanje: izvajanje aktivnosti podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romske skupnosti. Gre za nadgradnjo prejšnjih projektov, ki so se osredotočali na motivacijo romskih otrok za večjo udeležbo, vključenost ter uspešnost v vzgojno-izobraževalnem sistemu, in sicer prek romskih pomočnikov, delujočih v osnovnih šolah, večnamenskih centrov, delujočih v posameznih romskih naseljih v Sloveniji, in prek obšolskih dejavnosti.

³ Dopis Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport št. 012-37/2015/7 z dne 5. 4. 2017.

V nadaljevanju je predstavljena ureditev na področju vzgoje in izobraževanja, ki velja za vse prebivalce Republike Slovenije enako.

Področje visokošolskega izobraževanja

Zakon o visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 109/12, 85/14 in 75/16 – v nadaljnjem besedilu: ZViS)) v 16. členu določa pogoje za začetek dela in opravljanje dejavnosti visokošolskega zavoda, in sicer visokošolski zavod lahko začne opravljati dejavnost, ko je akreditiran in vpisan v sodni register ter ima akreditiran vsaj en študijski program za pridobitev izobrazbe. ZViS v 9. členu pove, da visokošolski zavod lahko ustanovijo domače in tuje fizične in pravne osebe.

Pogoji za ustanovitev zavoda pa so zapisani v 14. členu ZViS, ki navaja, da se visokošolski zavod lahko ustanovi, če:

1. so opredeljena študijska področja in znanstvenoraziskovalne oziroma umetniške discipline, za katere se visokošolski zavod ustanavlja; pri opredelitvi študijskih področij se uporablja klasifikacijski sistem izobraževanja in usposabljanja KLASIUS, pri opredelitvi znanstvenoraziskovalnih področij pa mednarodna klasifikacija Frascati;
2. so predloženi predlogi študijskih programov, ki jih bo visokošolski zavod izvajal, pri čemer mora biti izkazana povezanost teh študijskih programov z znanstvenoraziskovalnim, umetniškim oziroma strokovnim delom izvajalcev predmetov in z okoljem, v katerem bo zavod deloval;
3. so zagotovljeni ustrezni prostori, tehnično-tehnološka in druga potrebna oprema za izvedbo študijskih programov;
4. so študentom in zaposlenim zagotovljene storitve knjižnice visokošolskega zavoda, ki bo z izvajanjem knjižnične dejavnosti podpirala študijski, strokovni, raziskovalni in umetniški proces visokošolskega zavoda;
5. so zagotovljeni visokošolski učitelji, znanstveni delavci, visokošolski sodelavci in drugi strokovni sodelavci, potrebni za izvedbo študijskega programa, pri čemer mora biti v kadrovskem načrtu izkazano:
 - da bo imela univerza za izvajanje vsakega letnika univerzitetnega študijskega programa zaposlenih najmanj tretjino visokošolskih učiteljev za poln delovni čas oziroma temu ustrezen obseg zaposlitev za krajši delovni čas od polnega;
 - da bo na samostojnem visokošolskem zavodu – fakulteti ali umetniški akademiji ekvivalent najmanj enega zaposlenega visokošolskega učitelja za poln delovni čas oziroma temu ustrezen obseg zaposlitev za krajši delovni čas od polnega na študijski program;
 - da bo na samostojnem visokošolskem zavodu – visoki strokovni šoli ekvivalent najmanj enega zaposlenega visokošolskega učitelja za poln delovni čas oziroma temu ustrezen obseg zaposlitev za krajši delovni čas od polnega na dva študijska programa;
6. ima predložen program strokovnega oziroma raziskovalnega dela in poročilo o temeljnem ali aplikativnem znanstveno-raziskovalnem oziroma umetniškem delu predvidenih nosilcev in izvajalcev predmetov v zadnjih petih letih na področjih, za katera se visokošolski zavod ustanavlja in v katerih so predlogi študijskih programov.

Pred sprejemom akta o ustanovitvi mora ustanovitelj pri Nacionalni agenciji Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu pridobiti odločbo o akreditaciji visokošolskega zavoda. Četrty odstavek 32. člena ZViS določa, da z akreditacijo pri Nacionalni agenciji Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu študijski programi postanejo javnoveljavni. Visokošolski zavodi jih javno objavijo najkasneje do razpisa za vpis.

ZViS nadalje v prvem odstavku 32.a člena določa: kdor opravi vse obveznosti po študijskem programu za pridobitev izobrazbe, si pridobi javnoveljavno izobrazbo in dobi diplomo, ki je javna listina.

ZViS v 17. členu opredeli tudi pogoje za izvajanje programov brez javne veljavnosti. Visokošolski zavod, ki ne izvaja študijskih programov z javno veljavnostjo, lahko začne z delom,

ko v skladu s svojim statutom sprejme študijski program in izpolni pogoje glede tehnične opremljenosti, varstva pri delu in druge predpisane pogoje. Podatki:

- o akreditacijah so dostopni na spletni strani NAKVIS: <http://test.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/2>,
- eVŠ evidenco visokošolskih zavodov in študijskih programov pa ministrstvo objavlja na spletni strani: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_visoko_solstvo/sektor_za_visoko_solstvo/evs_evidenca_visokosolskih_zavodov_in_studijski_programov/.

Financiranje bivanja romskih študentov v študentskih domovih

Področje subvencioniranega bivanja v študentskih domovih pokrivata Zakon o visokem šolstvu in Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov (Uradni list RS, št. 22/01, 35/06, 75/08, 97/10, 46/12, 55/13, 38/16 in 13/17). Tretji odstavek Zakona o visokem šolstvu določa: »*Študenti, državljani Republike Slovenije, imajo možnost bivanja v študentskih domovih, drugih zavodih in pri pravnih osebah, registriranih za dejavnost študentskih domov, prek njih pa tudi pri zasebnikih, lastnikih sob, ki jih oddajajo v najem, državljani drugih držav pa pod pogoji, določenimi s posebnimi predpisi.*«

Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov v 12. členu določa pogoje za dodelitev subvencioniranega bivanja, in sicer da:

- so državljani Republike Slovenije,
- imajo status študenta in se izobražujejo po študijskih programih, ki se izvajajo kot redni ali izredni študij, razen študija na daljavo,
- niso v delovnem razmerju ali ne opravljajo samostojne registrirane dejavnosti, niso vpisani v evidenco brezposelnih oseb pri pristojnem organu oziroma niso poslovodne osebe gospodarskih družb ali direktorji zasebnih zavodov ter niso prejemniki pokojnine, razen prejemniki družinske pokojnine,
- povprečni bruto dohodek na člana družine v preteklem letu ne presega 150% povprečne bruto plače na zaposlenega v Republiki Sloveniji v istem obdobju,
- stalno prebivališče imajo oddaljeno najmanj 25 km od kraja študija,
- niso izključeni iz študentskega doma.

Subvencija se izjemoma lahko dodeli tudi študentu, katerega stalno prebivališče je od kraja študija oddaljeno manj kot 25 km:

- če ima do najbližjega postajališča javnega prevoznega sredstva najmanj 4 km ali
- če živi v posebno težkih socialnih ali zdravstvenih razmerah in predloži dokazila iz prvega odstavka 17. člena tega pravilnika.

Subvencija se dodeljuje tudi za spremljevalca študenta invalida, če je do njega upravičen v skladu s posebnimi predpisi. Spremljevalec študenta invalida mora izpolnjevati pogoje iz 1., 2. in 3. točke prvega odstavka tega člena. Subvencija se dodeljuje tudi za partnerico ali partnerja študentke ali študenta z otrokom. Partnerica ali partner študentke ali študenta mora izpolnjevati pogoje iz 1., 2. in 3. točke prvega odstavka tega člena. Subvencija se dodeljuje tudi za otroka študentke ali študenta, in sicer dokler otrok obiskuje osnovno šolo. Subvencija za bivanje v dijaških domovih ter javnih in zasebnih študentskih domovih se dodeljuje tudi za študenta, ki ima status osebe z mednarodno zaščito in izpolnjuje pogoj iz 2. ali 3. točke prvega odstavka tega člena.

Višina subvencije v javnih študentskih, dijaških in dijaških in študentskih domovih bo v študijskem letu 2017/18 znašala 21,50 EUR, za bivanje v zasebnih študentskih domovih in pri zasebnikih je višina subvencije 32,00 EUR. Študenti lahko namesto subvencije za bivanje koristijo dodatek za bivanje, ki je del štipendije, pod pristojnostjo Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Spodbujanje romske mladine k vpisu na fakultetah ter pomoč pri sprejemnih izpitih

Informativni dnevi za vpis na visokošolske študijske programe potekajo navadno meseca februarja za naslednje študijsko leto (dodatni termini so objavljeni na spletnih straneh

posameznih visokošolskih zavodov). Vpis v prvi letnik za študijsko leto 2017/18 v dodiplomske in enovite študijske programe za slovenske državljane in državljane članic EU na javnih visokošolskih zavodih in koncesioniranih študijskih programih je potekal v dveh prijavnih rokih:

- prijavni rok: 6. februar – 3. marec 2017 in
- prijavni rok: 22. – 29. avgust 2017.

Vpis poteka preko elektronske prijave, spletnega portala e-VŠ: <http://portal.evs.gov.si/prijava/>. Sprejemni izpiti se na visokošolskih zavodih ne izvajajo. Za nekatere študijske programe je potrebno opraviti preizkus nadarjenosti/znanj ali dokazati zahtevane psiho-fizične sposobnosti.

Poleg tega ministrstvo opozarja na projekt Skupaj do znanja (upravičenec: Center šolskih in obšolskih dejavnosti), v okviru katerega potekajo tudi izobraževanja romskih pomočnikov na visokem šolstvu, da bi lahko dosegli visokošolsko izobrazbo na 1. stopnji izobraževanja.

Spodbujanje srednješolskega in visokošolskega izobraževanja Romov in stalno strokovno usposabljanje učiteljev za delo v večkulturnih razredih in za delo z učenci, ki pripadajo različnim ranljivim skupinam

Izdelava in sprejem študijskih in znanstveno-raziskovalnih programov, določanje študijskega režima ter določanje oblik in obdobjev preverjanja znanj študentov je v domeni avtonomije visokošolskih zavodov (6. člen Zakon o visokem šolstvu). Študijske programe za pridobitev izobrazbe in študijske programe za izpopolnjevanje sprejme senat univerze na predlog senata članice univerze oziroma senat samostojnega visokošolskega zavoda. Univerza oziroma samostojni visokošolski zavod mora študijski program akreditirati pri Nacionalni agenciji Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu. Akreditacija je študijskemu programu podeljena za nedoločen čas (32. člen Zakon o visokem šolstvu).

Republika Slovenija je ustanovila Nacionalno agencijo Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu kot osebo javnega prava za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu ter za razvojno in svetovalno delo na področju, za katerega je ustanovljena (51e. člen Zakona o visokem šolstvu). Za spodbujanje visokošolskega izobraževanja so na voljo različni javni razpisi, ki jih objavlja ministrstvo: *Mobilnost študentov iz socialno šibkejših okolij* (http://www.mizs.gov.si/si/javne_objave_in_razpisi/okroznice/arhiv_okroznice/okroznice_razpisi_in_javna_narocila/javni_razpisi/?tx_t3javnirazpis_pi1%5Bshow_single%5D=1463).

V pripravi je javni razpis za inovativne in prožne oblike poučevanja in učenja, katerega namen je preko posodobljenih, inovativnih in prožnih oblik poučevanja in učenja okrepiti usposobljenost visokošolskih učiteljev in sodelavcev, da bodo prispevali k dvigu splošnih (npr. sposobnost načrtovanja in reševanja problemskih nalog, samostojnega dela, analitičnega razmišljanja, kreativnost, podjetnost) in poklicnih kompetenc študentov ter usposobljenost visokošolskih učiteljev in sodelavcev za uporabo novih didaktičnih metod in inovativno delo s študenti. Večkulturnost in usposabljanje visokošolskih učiteljev za delo z različnimi skupinami se prav tako spodbuja preko javnih razpisov, ki jih izvaja CMEPIUS (Centre of the Republic of Slovenia for Mobility and European Educational and Training Programmes): <http://www.cmeplus.si/>.

Sistemske naloge na področju vzgoje in izobraževanja Romov in predlogi

Predšolska vzgoja

Ministrstvo v skladu z Zakonom o vrtcih (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 25/08, 98/09 – ZIUZGK, 36/10, 62/10 – ZUPJS, 94/10 – ZIU, 40/12 – ZUJF in 14/15 – ZUUJFO), Pravilnikom o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (Uradni list RS, št. 27/14) in Pravilnikom o metodologiji za oblikovanje cen programov v vrtcih, ki izvajajo javno službo (Uradni list RS, št. 97/03, 77/05, 120/05 in 93/15), izvaja naslednje ukrepe:

- otroci imajo znižano plačilo vrtca glede na dohodkovni razred, v katerega je družina uvrščena,

- otroci, ki prihajajo iz družin, v katerih povprečni mesečni dohodek na osebo, ugotovljen v odločbi o otroškem dodatku, ne presega 18% neto povprečne plače v RS, so v celoti oproščeni plačila vrtca,
- sofinanciranje dodatnega vzgojitelja v romskih oddelkih (razlika med pomočnikom vzgojitelja in vzgojiteljem),
- otroci, ki prihajajo iz socialno depriviligiranih okolij, imajo prednost pri vstopu v vrtec (20. člen Zakona o vrtcih),
- ugodnejši normativi v oddelkih otrok Romov, kar pomeni manjše število otrok na zaposlenega strokovnega delavca (31. člen Pravilnika o normativih),
- dodatna sredstva za stroške materiala in storitev (6. člen Pravilnika o metodologiji),
- dodatna sredstva za izobraževanje strokovnih delavcev na tem področju (6. člen Pravilnika o metodologiji),
- dodatna sredstva za nakup didaktičnih igrač v oddelkih, v katerih so otroci Romov (6. člen Pravilnika o metodologiji).

V skladu z navedenim je ministrstvo v letu 2016 za vzgojo in izobraževanje otrok Romov v predšolskem obdobju dodatno namenilo 32.636,00 €.

Osnovna šola

Ministrstvo v skladu s Pravilnikom o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (Uradni list RS, št. 57/07, 65/08, 99/10, 51/14 in 64/15) izvaja naslednje ukrepe:

- manjši obseg ur pouka za drugega strokovnega delavca v oddelkih 1. razreda, v katere so vključeni najmanj trije učenci Romi (4. člen pravilnika),
- sistemizirano je dodatno delovno mesto strokovnega delavca za delo z učenci Romi (8.a in 40. člen pravilnika),
- ministrstvo lahko odobri izjeme pri oblikovanju oddelkov ali zaradi posebnih delovnih razmer Romi (39. člen pravilnika),
- normativ za oblikovanje oddelka, v katerega so vključeni učenci Romi, je nižji (25. in 27. člen pravilnika).

V skladu z navedenim je ministrstvo v šolskem letu 2016/17 osnovnim šolam dodatno zagotavljalo:

- 18 delovnih mest drugega učitelja v 1. razredu = 543.600 €/letno,
- dodatnih 43 oddelkov na razredni stopnji = 1.831.000 €/letno,
- dodatnih 26 oddelkov na predmetni stopnji = 1.107.000 €/letno,
- 67 delovnih mest svetovalnega delavca in učitelja dodatne strokovne pomoči za učence Rome = 2.023.400 €/letno,
- 2,9 gospodinjska = 38.600 €/letno.

Ministrstvo zagotavlja tudi sredstva za sofinanciranje učnih pripomočkov in nekaterih stroškov v zvezi z dnevi dejavnosti in ekskurzijami za učence Rome v povprečni višini 69,60 EUR na učenca Roma letno (skupaj 137.251,00 € letno).

Predlogi

Ministrstvo si prizadeva, da bi se povečala vključenost otrok Romov v redne oddelke predšolske vzgoje, zato sofinancira projekt Skupaj za znanje, v okviru katerega se izvajajo tudi prostočasne dejavnosti za predšolske otroke in njihove starše. Vendar ministrstvo meni, da aktivnosti, ki jih ministrstvo že izvaja ali išče nove rešitve, brez sočasnih ukrepov drugih resorjev ne zadostujejo za doseganje trajnejših učinkov. Ministrstvo je pristojnemu Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti že predlagalo, da bi bilo potrebno spremeniti 72. člen Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14 in 90/15), in sicer tako, da bo določba veljala samo za otroke do dopolnjenega četrtega leta starosti. Vključitev otroka v predšolsko vzgojo vsaj od četrtega (toda nujno od petega leta starosti dalje) je ključnega pomena za vključevanje v izobraževalni proces v osnovni šoli. Ministrstvo je prav tako ponovno predlagalo pristojnemu Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da se

del sredstev za socialne transferje, namenjene otrokom, zagotovi v funkcionalni obliki. Oba predloga pristojno ministrstvo že proučuje in že načrtuje potrebne spremembe zakonodaje ter dodatne ukrepe v smeri bolj učinkovitega delovanja centrov za socialno delo, ki so odgovorni za izplačevanje sredstev socialnih transferjev.

ODZIV MINISTRSTVA ZA DELO, DRUŽINO, SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI NA PREJETE PRIPOMBE NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA IN SOCIALNIH ZADEV⁴

Uvodoma so podana **splošna pojasnila ministrstva na pripombe**, ki so bile podane s strani institucij in organizacij civilne družbe ter posameznikov v postopku javne obravnave osnutka NPUR.

Ne glede na prejete predloge in pripombe je ministrstvo mnenja, da ukrep nacionalnega programa *Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela za obdobje 2016 do 2021*, predstavlja celovito ukrepanje na področju **1.3.2. Spodbujanja zaposlovanja Romov**.

Mnenje ministrstvo dopolnjuje z naslednjimi pojasnili:

Stanje na trgu dela

Ne glede na gibanja na trgu dela se število brezposelnih Romov prijavljenih v evidenco brezposelnih na Zavodu RS za zaposlovanje (v nadaljevanju: zavod) bistveno ne povečuje.

Preglednica št. 1: Število Romov v evidenci brezposelnih

Slovenija	2012	2013	2014	2015	2016
Brezposelni skupaj	118.061	124.015	119.458	113.076	99.615
Št. brezposelnih Romov	2.368	2.475	2.518	2.641	2.547

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Preglednica št. 2: Romi, prijavljeni v evidenco brezposelnih po razlogih prenehanja delovnega razmerja / vpisa v evidenco brezposelnih

⁴ Dopis Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti št. 00760-4/2014-23 z dne 30. 3. 2017.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	1-7 2016
Hujša kršitev delovnih obveznosti	4	7	6	1	3	2	2	4	3	2	5	1
Inšpekcijska prepoved					1							
Iztek javnega dela	86	55	156	79	136	29	10	15	13	4	7	4
Iztek zaposlitve za določen čas	113	97	171	179	176	159	287	267	295	271	301	177
Kazen nad 6 mesecev		1	1									
Neizpolnjevanja obveznosti delodajalca	1		1	2	2	1		1	5		2	2
Nesposobnost delavca		1	1	2	6		1	1	1			
Neuspešno poskusno delo	1		3	1	1	3			3	5	3	5
Neznano	615	690	725	700	620	499	460	326	372	348	324	170
<i>od tega iskalci prve zaposlitve</i>	<i>353</i>	<i>419</i>	<i>386</i>	<i>405</i>	<i>364</i>	<i>283</i>	<i>334</i>	<i>297</i>	<i>358</i>	<i>346</i>	<i>319</i>	<i>170</i>
Odpoved s ponudbo nove pogodbe						1				1	3	
Pisni sporazum	26	22	40	32	30	21	35	32	33	21	47	10
Prehod med evidencami zavoda			1									
Prekinitve javnega dela	6	7	7	12	10	3	1	4	5			1
Prenehanje poslovanja						15	18	21	28	20	25	7
Stečaj podjetja	8	17	8	13	22	7	8	6	5	7	5	2
Trajni presežki	11	12	12	15	28	17	13	30	29	30	54	16
Skupaj	871	909	1132	1036	1035	757	835	707	792	709	776	395

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Preglednica št. 3: Število odjavljenih Romov iz evidence brezposelnih zavoda zaradi zaposlitve

Romi	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
št. zaposlitev	264	245	283	279	276	240	321

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Pri vodenju evidence brezposelnih Romov ministrstvo izpostavlja dejstvo, da zavod lahko v evidenci brezposelnih beleži le tiste Rome, ki se v postopku izdelave zaposlitvenega načrta, ali v katerem koli postopku obravnave na zavodu, **sami opredelijo za Rome**. Za drugačno vodenje evidence brezposelnih Romov zavod nima zakonske podlage.

Položaj Romov, glede na predpise v okviru zaposlovanja, ki so v pristojnosti ministrstva, je izenačen s pravicami in dolžnostmi z ostalimi državljani Republike Slovenije. Pri tem ministrstvo dodaja, da imajo brezposelni Romi, tako kot ostale brezposelne osebe in drugi iskalci zaposlitve, zaradi povečanja svojih zaposlitvenih možnosti **pravico in obveznost**, da se vključijo v ukrepe aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju: APZ). Pri tem ne gre spregledati dejstva, da Romi sodijo v prednostno ciljno skupino oseb za vključitev v vse ukrepe APZ, saj sodijo med ranljive skupine oseb, njihova vključitev oziroma zaposlitev pa je na primer v okviru javnih del motivirana z višjim odstotkom sofinanciranja (pozitivna diskriminacija).

Napotovanje brezposelnih Romov v ukrepe APZ je v pristojnosti zavoda, ki mora v tem postopku ugotavljati tudi smiselnost vključitve osebe v primeren ukrep APZ. Presoja smiselnosti (114. člen Zakona o urejanju trga dela) temelji zlasti na upoštevanju stanja na trgu dela na določenem območju in v določenem poklicu, stroški vključitve, osebne, poklicne, delovne in druge sposobnosti osebe ter njena starost, možnosti za uspešen zaključek ukrepa, želje osebe, če so utemeljene in jih je smiselno upoštevati glede na možnosti za zaposlitev v določenem okolju in obdobju, socialna ali zdravstvena oviranost osebe, razpoložljiva finančna sredstva in realne možnosti zaposlitve po zaključenem ukrepu. Romi predstavljajo torej ciljno skupino vseh ukrepov APZ in se vanje tudi vključujejo, ukrepe APZ pa ministrstvo v največji možni meri prilagaja položaju Romov. Vendar pa je problematika vključevanje romske populacije v zaposlitev večplastna in zahteva predhodno ukrepanje na različnih področjih.

Pojasnilo na pripombe, da je ukrep na področju zaposlovanja Romov preveč splošen

Ukrep 1: Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela za obdobje 2016-2021 (1.3.2.1. osnutka NPUR) je prikazan samo na nivoju treh ukrepov APZ (ukrep: Usposabljanje in izobraževanje; ukrep: Spodbude za zaposlovanje; ukrep: Kreiranje delovnih mest«). Glede na to, da se stanje na trgu dela stalno spreminja, se lahko spreminja tudi nabor programov znotraj posameznega ukrepa, s katerimi se država odziva na določen problem na trgu dela. Zato ministrstvo meni, da ni smiselno, da se v strateški dokument, navajajo posamezni programi znotraj ukrepa. Ne glede na strukturo Ukrepa 1: Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela za obdobje 2016-2021 pa bo letno poročanje zajemalo vse programe znotraj vsakega posameznega ukrepa, Storitve za trg dela in Karierna središča.

Primer poročanja o izvajanju Ukrepa 1: Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela za obdobje 2016 - 2021 (osnutek Nacionalnega programa ukrepov) za leto 2016:

I. PROGRAMI APZ	Št. vključitev 2016
1.1.1.1. Programi neformalnega izobraževanja in usposabljanja	3
1.1.1.2. Nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) potrjevanje	1
1.1.1.3. Programi neformalnega izobraževanja in usposabljanja za mlade	6
1.1.2.4. PUMo - Projektno učenje mlajših odraslih	22
1.1.4.3. Usposabljanje na delovnem mestu	3
1.1.4.4. Usposabljanje na delovnem mestu – mladi	2
1.1.4.5. Zmorem, ker znam	21
1.2.1.1. Programi formalnega izobraževanja	174
SKUPAJ UKREP 1: USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE	232
3.1.1.1. Prvi izziv 2015	4
3.1.1.3. Spodbujanje zaposlovanja – Zaposli.me	2
SKUPAJ UKREP 3: SPODBUDE ZA ZAPOSLOVANJE	6
4.1.1.1. Javna dela	127
4.1.1.2. Javna dela Pomoč pri migracijskih tokovih	1
SKUPAJ UKREP 4: KREIRANJE DELOVNIH MEST	128
Skupaj PROGRAMI APZ	366
II. STORITVE ZA TRG DELA	
9.1.3.1. Delavnica Učinkovit nastop na trgu dela	39
9.1.4.1. Delavnica Svetovalnica	22
9.2.1.1. Zdravstveno zaposlitveno svetovanje	71
Skupaj STORITVE ZA TRG DELA	132
Skupaj PROGRAMI APZ in STORITVE ZA TRG DELA	498
III. KARIERNA SREDIŠČA (obiski in svetovanja)	2.048
Skupaj PROGRAMI APZ, STORITVE ZA TRG DELA in Karierna središča	2.546

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

V letu 2016 je bilo v 12 različnih programov APZ vključenih 366 Romov, v aktivnosti, ki sodijo med Storitve za trg dela je bilo vključenih 132 Romov, v Karierna središča (obiski, osnovno in poglobljeno karierno svetovanje) 2.048 Romov. Skupaj je bilo v letu 2016 vključenih 2.546 Romov oziroma za 5 % več kot v letu 2015 (2.424 Romov). Za aktivacijo brezposelnih Romov v okviru APZ je bilo potrebno v letu 2016 zagotoviti sredstva v okvirni višini 1.137.886,00 EUR kar je za 3,8 % več kot v letu 2015. Glede na podano pojasnilo ministrstvo meni, da je ukrep pripravljen za povsem operativno izvedbo, ki sledi cilju povečanja zaposljivosti Romov.

Svet romske skupnosti Republike Slovenije in Zveza romske skupnosti Slovenije Umbrella-Dežnik

Ministrstvo podaja odgovor na predlog, da »obdobje vključitev Romov v javna dela ne bi bilo omejeno, saj so javna dela za Rome edina možnost zaposlitve«.

Položaj Romov, glede na predpise v okviru zaposlovanja, ki so v pristojnosti ministrstva, je izenačen s pravicami in dolžnostmi z ostalimi državljani Republike Slovenije. Brezposelni Romi imajo tako kot vse ostale brezposelne osebe, vključno z mladimi iskalci zaposlitve, zaradi povečanja svojih zaposlitvenih možnosti **pravico in obveznost**, da se vključijo v ukrepe aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju: APZ). Pri tem ne gre spregledati dejstva, da Romi sodijo v prednostno ciljno skupino oseb za vključitev v vse ukrepe APZ, saj sodijo med ranljive skupine brezposelnih oseb.

Zakon o urejanju trga dela (v nadaljevanju: ZUTD) določa način izvajanja javnih del. Na podlagi določb 50. člena ZUTD je lahko dolgotrajno brezposelna oseba vključena v javna dela največ eno leto, glede na stanje na trgu dela se lahko oseba ponovno vključi v javna dela, vendar najdlje še za eno leto pri istem izvajalcu (največ 24 mesecev pri istem izvajalcu javnih del). Glede na to, da je namen javnih del socialna in delovna vključenost dolgotrajno brezposelnih oseb je smiselno, da se čim večjemu številu brezposelnih Romov omogoči socialna in delovna aktivacija, ne pa, da se v javna dela vključujejo eni in isti brezposelni Romi. Glede na navedeno ministrstvo ne načrtuje spremembo ZUTD v delu, ki določa možno obdobje vključitve dolgotrajno brezposelnih oseb v javna dela.

Ministrstvo izpostavlja dejstvo, da se izvajanje javnih del, v okviru veljavnih zakonskih določb, v največji možni meri prilagaja potrebam brezposelnih Romov, kot tudi Romom, ki so uporabniki storitev javnih del:

- dolgotrajno brezposelni Romi sodijo v ciljno skupino za ponovno vključitev, kar pomeni, da je lahko posamezni Rom vključen v javna dela dve leti (eno leto in nato še ponovna vključitev za obdobje enega leta),
- s ciljem spodbujanja izvajalcev javnih del, da v javna dela vključijo Rome, so programi javnih del, ki so namenjeni izključno Romom, s strani ministrstva sofinancirani v 95 % deležu (Pravilnik o izboru in sofinanciranju programov javnih del),
- v okviru javnih del se izvajata dva posebna programa javnih del, ki sta namenjena urejanju romskih naselij in pomoči Romom pri socializaciji:
 - (1) program javnih del z nazivom **»Pomoč pri urejanju romskih naselij«**
 - v letu 2016 se je izvajalo 5 programov; vključenih je bilo 15 Romov, obseg sredstev: 138.471,00 EUR,
 - v letu 2017 se izvajajo 4 programi javnih del; vključenih 12 Romov, obseg sredstev: 101.577 EUR,
 - skupaj (2016 in 2017): 9 programov, vključenih 27 Romov, obseg sredstev: 240.048,00 EUR;
 - (2) program javnih del z nazivom **»Pomoč Romom pri socializaciji«**
 - v letu 2016 se je izvajalo 46 programov; vključenih je bilo 68 Romov, obseg sredstev: 594.212 EUR,
 - v letu 2017 se izvaja 38 teh programov; vključenih je 60 Romov, obseg sredstev: 632.735 EUR,
 - skupaj (2016 in 2017): 84 programov, vključenih 128 Romov, obseg sredstev: 1.227.075 EUR.

Ministrstvo v sodelovanju z zavodom že vrsto let spremlja vključevanje Romov v ukrepe APZ. V letu 2016 so bili doseženi naslednji konkretni rezultati:

I. PROGRAMI APZ	Št. vključitev 2016
1.1.1.1. Programi neformalnega izobraževanja in usposabljanja	3
1.1.1.2. Nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) potrjevanje	1
1.1.1.3. Programi neformalnega izobraževanja in usposabljanja za mlade	6
1.1.2.4. PUMo - Projektno učenje mlajših odraslih	22

1.1.4.3. Usposabljanje na delovnem mestu	3
1.1.4.4. Usposabljanje na delovnem mestu – mladi	2
1.1.4.5. Zmorem, ker znam	21
1.2.1.1. Programi formalnega izobraževanja	174
SKUPAJ UKREP 1: USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE	232
3.1.1.1. Prvi izziv 2015	4
3.1.1.3. Spodbujanje zaposlovanja – Zaposli.me	2
SKUPAJ UKREP 3: SPODBUDE ZA ZAPOSLOVANJE	6
4.1.1.1. Javna dela	127
4.1.1.2. Javna dela Pomoč pri migracijskih tokovih	1
SKUPAJ UKREP 4: KREIRANJE DELOVNIH MEST	128
Skupaj PROGRAMI APZ	366
II. STORITVE ZA TRG DELA	
9.1.3.1. Delavnica Učinkovit nastop na trgu dela	39
9.1.4.1. Delavnica Svetovalnica	22
9.2.1.1. Zdravstveno zaposlitveno svetovanje	71
Skupaj STORITVE ZA TRG DELA	132
Skupaj PROGRAMI APZ in STORITVE ZA TRG DELA	498
III. KARIERNA SREDIŠČA (obiski in svetovanja)	2.048
Skupaj PROGRAMI APZ, STORITVE ZA TRG DELA in Karierna središča	2.546

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

V letu 2016 je bilo v 12 različnih programov APZ vključenih 366 Romov, v aktivnosti, ki sodijo med Storitve za trg dela, je bilo vključenih 132 Romov, v Karierna središča (osnovno in poglobljeno karierno svetovanje) 2.048 Romov. Skupaj je bilo v letu 2016 vključenih 2.546 Romov oziroma za 5 % več kot v letu 2015 (2.424 Romov). Za aktivacijo brezposelnih Romov je bilo potrebno v letu 2016 zagotoviti sredstva v okvirni višini 1.137.886,00 EUR kar je za 3,8 % več kot v letu 2015.

Ministrstvo podaja odgovor na predlog, da »bi morala biti metodologija spremljanja vseh ukrepov in ciljev na vseh prioritetenih področjih javno dostopna tako izvajalcem ukrepov kot romski skupnosti in drugi zainteresirani javnosti.«

Vsi javni razpisi, ki jih pripravlja ministrstvo ter so financirani tako iz integralnih sredstev kot iz sredstev ESS, vsebujejo v razpisni ter spremni dokumentaciji jasno opredeljene cilje in rezultate, ki jih morajo zasledovati oz. doseči izbrani upravičenci. Metodologija spremljanja ukrepov in ciljev v navedenih razpisih je kvantificirana in enostavno sledljiva. Izvajanje ukrepov ter doseganje ciljev in rezultatov izbranih projektov je javno ter zato dostopno vsem zainteresiranim javnostim.

Ministrstvo podaja odgovor na mnenje, da »so v večini ukrepi in cilji v NPUR 2016–2021 v svojem izhodišču pripravljeni preveč enosmerno in v svoji zasnovi ne upoštevajo nujnega medsektorskega pristopa za učinkovito doseganje rezultatov. Predlagamo, da se zastavljene ukrepe na posameznem problemskem področju predhodno uskladi in potrdi z medsektorskim dogovorom in zavezo ključnih deležnikov k odgovornosti pri njihovem izvajanju. Vse sprejete aktivnosti pa uskladi s predstavniki romske skupnosti v Sloveniji.«

Na ministrstvu se s predlogom strinjajo ter so to tudi upoštevali pri pripravi vsebine Javnega razpisa za vzpostavitev večnamenskih romskih centrov, kjer so aktivno sodelovali z vsemi resornimi ministrstvi, in sicer Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvom za kulturo in Ministrstvom za zdravje ter tako pripravili nov, kreativen in proaktiven, v skupnost usmerjen projekt – tj. vzpostavitev predvidoma 11 večnamenskih romskih centrov, za katere se načrtuje, da bodo delovali na območjih poselitve romske skupnosti v Republiki Sloveniji.

Večnamenski romski center je zamišljen kot točka oz. prostor, kjer bodo pripadnikom in pripadnicam romske skupnosti, s ciljem izboljševanja njihovega socialno-ekonomskega položaja ter učinkovitejše integracije v družbo, na enem mestu na razpolago temu namenjene informacije, delavnice in vsebine, ki jih bodo za romsko skupnost izvajala resorna ministrstva – Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za zdravje. Večnamenski romski center bo deloval tudi kot točka sodelovanja in zmanjševanja nezaupanja med pripadniki in pripadnicami romske skupnosti ter lokalnim večinskim prebivalstvom.

Amnesty International Slovenije

Ministrstvo podaja odgovor na pripombe na področju zaposlovanja.

Romi predstavljajo prednostno ciljno skupino brezposelnih oseb APZ in se vanje tudi vključujejo. Romi imajo v Republiki Sloveniji zagotovljen enakopraven dostop do: (1) ukrepov APZ (ukrep: Usposabljanje in izobraževanje; ukrep: Spodbude za zaposlovanje; ukrep: Kreiranje delovnih mest«), (2) Storitve za trg dela in (3) Kariernih središč. Storitve za trg dela so namenjene pridobivanju veščin za spoznavanje posameznikovih interesov in kompetenc, prepoznavanju možnosti v okolju, učenju ter odločanju pri uresničevanju zaposlitvenih in kariernih ciljev. Pomembnost vključitve v te storitve se odraža v podpori za hitrejši prehod med brezposelnostjo in zaposlitvijo, kar prispeva k manjši socialni izključenosti Romov. Karierna središča so namenjena podpori Romom pri načrtovanju izobraževalne ali zaposlitvene kariere. V Kariernih središčih lahko Romi samostojno ter ob pomoči svetovalcev dostopajo do vseh pripomočkov za samostojno iskanje zaposlitve in za vodenje kariere.

Za primer vključevanja Romov v zgoraj opisane aktivnosti ministrstvo podaja rezultate za leto 2016: skupaj je bilo v programe APZ vključenih 366 Romov, od tega je bilo 232 Romov vključenih v I. Ukrep APZ »Usposabljanje in izobraževanje« (44 Romov je bilo vključenih v program »Projektno učenje mlajših odraslih«, 174 Romov v »Program formalnega izobraževanja«, ki je namenjen izobraževanju za večanje zaposlitvenih možnosti s pridobitvijo višje ravni izobrazbe). V javna dela, v katerih se na podlagi pogodbe o zaposlitvi dolgotrajno brezposelni Romi socialno in delovno aktivirajo, je bilo vključenih 128 Romov, 6 Romov pa se je s pomočjo subvencije za zaposlitev zaposlilo (programa: Prvi izziv 2015 in Spodbujanje zaposlovanja – Zaposli.me). V aktivnosti, ki sodijo med Storitve za trg dela, je bilo vključenih 132 Romov, v Karierna središča (osnovno in poglobljeno karierno svetovanje) 2.048 Romov. Skupaj je bilo v letu 2016 vključenih 2.546 Romov oziroma za 5 % več kot v letu 2015 (2.424 Romov). Za aktivacijo brezposelnih Romov je bilo potrebno v letu 2016 zagotoviti sredstva v okvirni višini 1.137.886,00 EUR, kar je za 3,8 % več kot v letu 2015.

Vsi programi APZ so objavljeni v Katalogu ukrepov aktivne politike zaposlovanja na spletni strani ministrstva:

http://www.mddsz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/pomembni_dokumenti/#c8070.

Št. vključenih Romov v programe APZ, Storitve za trg dela in Karierna središča v letu 2016:

I. PROGRAMI APZ	Št. vključenih 2016
1.1.1.1. Programi neformalnega izobraževanja in usposabljanja	3
1.1.1.2. Nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) potrjevanje	1
1.1.1.3. Programi neformalnega izobraževanja in usposabljanja za mlade	6
1.1.2.4. PUMo - Projektno učenje mlajših odraslih	22
1.1.4.3. Usposabljanje na delovnem mestu	3
1.1.4.4. Usposabljanje na delovnem mestu – mladi	2
1.1.4.5. Zmorem, ker znam	21
1.2.1.1. Programi formalnega izobraževanja	174
SKUPAJ UKREP 1: USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE	232
3.1.1.1. Prvi izziv 2015	4
3.1.1.3. Spodbujanje zaposlovanja – Zaposli.me	2

SKUPAJ UKREP 3: SPODBUDE ZA ZAPOSLOVANJE	6
4.1.1.1. Javna dela	127
4.1.1.2. Javna dela Pomoč pri migracijskih tokovih	1
SKUPAJ UKREP 4: KREIRANJE DELOVNIH MEST	128
Skupaj PROGRAMI APZ	366
II. STORITVE ZA TRG DELA	
9.1.3.1. Delavnica Učinkovit nastop na trgu dela	39
9.1.4.1. Delavnica Svetovalnica	22
9.2.1.1. Zdravstveno zaposlitveno svetovanje	71
Skupaj STORITVE ZA TRG DELA	132
Skupaj PROGRAMI APZ in STORITVE ZA TRG DELA	498
III. KARIERNA SREDIŠČA (obiski in svetovanja)	2.048
Skupaj PROGRAMI APZ, STORITVE ZA TRG DELA in Karierna središča	2.546

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Ob upoštevanju:

- števila brezposelnih Romov prijavljenih v evidenco brezposelnih na Zavodu RS za zaposlovanje ter dejstva, da zavod lahko v evidenci brezposelnih beleži le tiste Rome, ki se v postopku izdelave zaposlitvenega načrta, ali v katerem koli postopku obravnave na zavodu, **sami opredelijo za Rome** (za drugačen način vodenja zavod nima zakonske podlage),

Slovenija	2012	2013	2014	2015	2016
Brezposelni skupaj	118.061	124.015	119.458	113.076	99.615
Št. brezposelnih Romov	2.368	2.475	2.518	2.641	2.547

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

- povečanja števila odjav iz evidence brezposelnih zavoda zaradi zaposlitve (v letu 2015: 240 Romov, v letu 2016: 321 Romov),
- doseženega števila vključenih Romov v programe APZ (npr. v letu 2016: 2.546 Romov),
- obsega sredstev, ki jih ministrstvo namenja za povečanje zaposljivosti Romov (v letu 2016: 1.137.886,00 EUR) in izkazan načrtovani obseg sredstev za ta namen v osnutku NPUR (1,5 mio EUR na letni ravni),

ministrstvo meni, da lahko povsem utemeljeno načrtuje izboljšanje stanja na področju zaposlovanja Romov, kar izhaja tudi iz nižje opredeljene ciljne vrednosti (2.300 oseb) glede na izhodiščno vrednost (2.450).

Pogoj za vključitev v ukrepe APZ je prijava Romov v evidenco brezposelnih, saj na tej podlagi pridobijo pravico in obveznost, da se vključijo v ukrepe APZ. Pri tem pa ne gre spregledati dejstva, da je problematika vključevanje romske populacije v zaposlitev večplastna in zahteva učinkovito ukrepanje na različnih področjih.

Monitoring in analize učinkovitosti APZ

Spremljanje izvajanja učinkovitosti APZ je stalna naloga ministrstva. Na podlagi 145. člena Zakona o urejanju trga dela mora ministrstvo enkrat letno seznaniti Vlado Republike Slovenije in socialne partnerje s poročilom o izvajanju ukrepov v preteklem letu. To poročilo mora vsebovati tudi analizo uspešnosti in učinkovitosti posameznih ukrepov in njihov prispevek k doseganju ciljev na področju APZ. Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2016 je v pripravi, ostala letna poročila so dosegljiva na spletni strani ministrstva:

http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/zaposlovanje/zutd/letno_porocilo_o_izvajanju_ukrepov_drzave_na_trgu_dela/.

Ministrstvo pri pripravi proračuna določi cilje, ki jih želi doseči na področju APZ. Z zaključnim računom za preteklo leto ministrstvo pregleda, katere cilje je doseglo in ugotovi morebitna odstopanja od njih. Odstopanja se obrazložijo in zaključni račun za preteklo leto z obrazložitvami se potrdi v Državnem zboru.

V letu 2016 je bilo s strani zunanjega izvajalca izvedeno tudi vrednotenje programa APZ, ki je bil namenjen spodbujanju samozaposlitev brezposelnih oseb (2007 – 2013).

V okviru programa za zaposlovanje in socialne inovacije (EaSI) bo v letu 2017 zaključena analiza pomembnejših reform, ki jih je Slovenija sprejela v preteklem obdobju na področju trga dela in socialnih zadev. Analiza bo vsebovala tudi evalvacijo nekaterih politik zaposlovanja ter aktivne politike zaposlovanja, kar je tudi priporočilo Sveta EU in tudi drugih mednarodnih organizacij, kot je OECD. V okviru analize programov APZ se bodo ocenili naslednji programi: Institucionalno usposabljanje, Usposabljanje na delovnem mestu, Zaposli.me in Javna dela.

V letih 2015 – 2016 se je Slovenija vključila tudi v OECD projekt »Connecting People with Jobs: The Labour Market, Activation Policies and Disadvantaged Workers in Slovenia«, v okviru katerega so strokovnjaki OECD pregledali politike in ukrepe, ki jih Slovenija izvaja na trgu dela, ter podali zaključke in priporočila. Poseben fokus projekta so bili ukrepi za ranljive ciljne skupine: dolgotrajno brezposelni in nizko izobraženi (sem sodi tudi velika večina brezposelnih Romov) ter ukrepi za starejše in mlade.

Poročilo je javno dostopno na spletni strani OECD:

<http://www.oecd.org/employment/connecting-people-with-jobs-the-labour-market-activation-policies-and-disadvantaged-workers-in-slovenia-9789264265349-en.htm>.

Ministrstvo podaja tudi odgovor na splošno pripombo, ki se nanaša na »NPUR kot operativni izvedbenega načrta delovanja oblasti, ki naj bi bil zbir že obstoječih in delujočih ukrepov, malo pa je najave novih, kreativnih, proaktivnih in v skupnost usmerjenih ukrepov«.

Ministrstvo je pripravilo nov Javni razpis za vzpostavitev večnamenskih romskih centrov, ki je bil objavljen v aprilu 2017. Vsebina razpisa je bila oblikovana z vsemi resornimi ministri, in sicer Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvom za kulturo ter Ministrstvom za zdravje in predstavlja nov, kreativen in proaktiven, v skupnost usmerjen projekt – tj. vzpostavitev predvidoma 11 večnamenskih romskih centrov, za katere se načrtuje, da bodo delovali na območjih poselitve romske skupnosti v Republiki Sloveniji. Večnamenski romski center je zamišljen kot točka oz. prostor, kjer bodo pripadnikom in pripadnicam romske skupnosti, s ciljem izboljševanja njihovega socialno-ekonomskega položaja ter učinkovitejše integracije v družbo, na enem mestu na razpolago temu namenjene informacije, delavnice in vsebine, ki jih bodo za romsko skupnost izvajala resorna ministri – Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za zdravje. Večnamenski romski center bo deloval tudi kot točka sodelovanja in zmanjševanja nezaupanja med pripadniki in pripadnicami romske skupnosti ter lokalnim večinskim prebivalstvom.

Zveza za razvoj romske manjšine – PREPOROD

Ministrstvo podaja odgovor na pripombe na področju zaposlovanja.

Celovita podpora podjetništvu je v pristojnosti Ministri za gospodarski razvoj in tehnologijo.

V okviru aktivne politike zaposlovanja subvencije za zaposlitev predstavljajo le spodbude brezposelnim oseb, ki imajo dobro poslovno idejo, da se s pomočjo subvencije samozaposlijo v novoustanovljenemu poslovnemu subjektu in ohranijo samozaposlitev vsaj za obdobje dveh let (pogodbena obveznost). Ministrstvo bo sicer še naprej spodbujalo samozaposlovanja brezposelnih oseb, vendar se le to ne bo več izvajalo na način, kot se je izvajalo v preteklih letih.

Ministrstvo bo v letu 2017 nadaljevalo z izvajanjem programa aktivne politike zaposlovanja, ki je namenjen spodbujanju ženskega podjetništva. Brezposelne ženske s terciarno izobrazbo bodo lahko prejele spodbudo za samozaposlitev, vendar le na podlagi opravljenega usposabljanja za podjetništvo (določitev poslovnega modela / poslovnega načrta / pridobitev certifikata o zaključenem usposabljanju v trajanju 100 ur). S tem programom želi ministrstvo doseči cilje Resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015–2020, katerih poglobitveni namen je zmanjšati neenakost med spoloma na posameznem področju.

Ministrstvo bo spodbujalo tudi podjetniško aktivnost med mladimi brezposelnimi osebami, starimi do vključno 29 let. Za ta namen ministrstvo načrtuje v drugi polovici leta 2017 objaviti javen razpis. Sam program se bo izvajal v dveh fazah, prva faza programa bo namenjena pripravi na samozaposlitev in realizaciji samozaposlitve, druga faza bo predstavljala podporno okolje po zaposlitvi v novonastalih gospodarskih družbah, in sicer v obliki svetovanj v prvem letu poslovanja oziroma samozaposlitve. Brezposelni pripadniki romske skupnosti, ki bodo sodili v ciljno skupino programa in bodo izpolnjevali tudi druge pogoje, bodo lahko koristili ti dve spodbudi za samozaposlitev.

Ministrstvo bo v letu 2017 objavilo tudi Javni razpis za »Učne delavnice«. Okolje socialnega podjetništva je s svojimi načeli zagotovo oblika podjetništva, ki lahko ponudi možnosti za usposabljanje in zaposlovanje brezposelnih oseb, ki se zaradi težav v socialni integraciji in socialni izključenosti ne morejo neposredno vključiti na trg dela. Zato za svojo delovno vključenost potrebujejo prilagojeno okolje in poglobljeno obravnavo tako na zavodu kot po potrebi pri zunanjih mentorjih. Cilj operacije bo socialna, poklicna in delovna integracija oseb iz ciljne skupine. Operacija bo namenjena:

- podporni shemi, ki bo vključevala programe usposabljanj, izobraževanj, mentorstva ter svetovanj za vse deležnike v okviru socialnega podjetništva, mreženju, promociji itd.,
- vključevanju ranljivih skupin v socialna podjetja (informiranje, motiviranje in podpora pri vključevanju v zaposlitev v socialnih podjetjih ali pri vključevanju v delovna usposabljanja za osebe iz posameznih ranljivih skupin),
- razvoju dejavnosti in zaposlovanju v obstoječih socialnih podjetjih z namenom socialne, poklicne in delovne rehabilitacije.

Dodana vrednost operacije bo v izvajanju učnih delavnic v socialnem podjetništvu, ki zna na težave v socialni integraciji, socialne in zdravstvene težave in socialno izključenost ciljne skupine uspešno odgovoriti. Najbolj ranljivi brezposelni bodo razvijali socialne, poklicne in delovne kompetence za približevanje in vstop na trg dela ter za dejavno sodelovanje v družbi. Operacija bo s ciljno naravnanimi programi praktičnega usposabljanja na konkretnih delovnih mestih prispevala tudi k zmanjševanju neskladja med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela, prispevala k preprečevanju njihove socialne izključenosti, revščine ter k izboljšanju njihove kvalitete življenja. Vključena oseba bo obravnavana individualno, poglobljeno in prilagojeno glede na svoje težave, glede na predhodna znanja, kompetence in osebnostne lastnosti, socialno izključenost ali težave v socialni integraciji. Glede na to, da se bo operacija izvajala v sodelovanju z delodajalci, strokovnimi delavci zavoda in zunanjimi mentorji, bo tovrstna obravnava zagotovo prinesla najboljše rezultate in dosego cilja, da se bodo lahko udeleženci po usposabljanju vključili na trg dela oziroma se zaposlili. Preko razvoja potencialov ranljivih brezposelnih, bo operacija prispevala k njihovi večji konkurenčnosti na trgu dela pa tudi k njihovi uspešnejši socialni integraciji ter prevzemanju odgovornejših družbenih vlog. Izvedba operacije bo imela tako pozitiven vpliv na kohezivnost družbe in povečanje družbene blaginje.

Občina Krško

Ministrstvo podaja odgovor na pripombe, ki se nanašajo na področje reševanja socialne problematike

V zadnjih dveh letih se stopnja revščine povečuje hitreje kot v večini drugih držav EU, tako da se Republika Slovenija uvršča v skupino, v kateri se je število revnih in socialno izključenih

občutno povečalo, saj je bilo takšnih oseb leta 2013 že 410.000. Za uspešno ukrepanje na tem področju je ključno prepoznavanje problematike socialno izključenih oseb, še posebej tistih z visokim tveganjem revščine (npr. povprečje prejemnikov denarne socialne pomoči je 50.000). Na tem področju v Sloveniji do sedaj ni bilo razvite ustrezne mreže in aktivnosti, ki bi posledično vodili k njihovi celostni obravnavi, zato je ministrstvo načrtovalo podporo, razvoj in vzpostavitev (novega) modela socialne aktivacije, ki bo zagotovil transparentno, usklajeno in celostno obravnavo oseb ter ustrezno povezal vse relevantne institucije in obstoječe sisteme na tem področju.

V okviru ukrepov, ki jih bo ministrstvo financiralo iz Operativnega programa Evropske kohezijske politike, prednostne naložbe 9: Aktivno vključevanje, vključno s spodbujanjem enakih možnosti in dejavnega sodelovanja ter izboljšanje zaposljivosti, se namerava doseči naslednje cilje:

1. vzpostaviti celostni model socialne aktivacije,
2. opolnomočenje ciljnih skupin za približevanje trgu dela in
3. preprečevati zdrs v revščino oz. socialno izključenost.

Ministrstvo je v letu 2016 pričelo z izvajanjem systemskega ukrepa vzpostavitve celostnega modela socialne aktivacije. Gre za kompleksen ukrep, ki je financiran iz Evropskega socialnega sklada in se istočasno povezuje tudi z reorganizacijo centrov za socialno delo. Razvoj in vzpostavitev celovitega modela socialne aktivacije, ki bo zagotovil transparentno, usklajeno in celostno obravnavo oseb bo na drugi strani ustrezno povezal tudi vse relevantne institucije, vključno z:

- izvedbo analiz, potrebnih za razvoj sistema socialne aktivacije;
- vzpostavitvijo enotne vstopne točke (v nadaljevanju: EVT) v sistem socialne aktivacije ter zaposlitve, usposabljanje in druga podpora delu osebja v enotni vstopni točki, tudi za obravnavo vključenih oseb;
- vzpostavitev sistema sodelovanja med vsemi relevantnimi institucijami ter oblikovanje potrebnih protokolov sodelovanja in usposabljanja trenerjev (to so zaposleni v institucijah, ki bodo nato posredovali znanje ostalim sodelavcem) v teh institucijah;
- nadgradnja informacijskih sistemov za učinkovito spremljanje izvajanja programov socialne aktivacije in v njih vključenih oseb, ter razvoju informacijskih orodij za podporo izvajalskim organizacijam in državljanom pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.

Z vzpostavitvijo EVT bo zagotovljena celovita obravnava oseb z visokim tveganjem revščine. Ker bo EVT delovala v okviru vsakega centra za socialno delo (v nadaljevanju: CSD) (na vseh 62 CSD v Sloveniji) bo tako osebam, ki bodo vstopale v sistem socialne aktivacije preko EVT zagotovljena večja dostopnost v lokalnem okolju. V okviru operacije bo vzpostavljenih 15 regijskih mobilnih enot (v nadaljevanju: RME) glede na načrtovano reorganizacijo CSD in vzpostavitvijo 15 regijskih enot CSD. S tem bo operacija sledila načrtovani reorganizaciji CSD ter pripomogla k lažjemu in hitrejšemu prehodu iz operacije v sistem socialnega varstva. Število vzpostavljenih RME ustreza številu načrtovanih regij oz. regijskih CSD v skladu z načrtom reorganizacije CSD. RME bodo zagotavljale podporo EVT preko podpore pri obravnavi posameznika, vključenega v sistem socialne aktivacije, ter tudi preko mreženja in povezovanja vseh deležnikov v lokalnem okolju.

Dodana vrednost operacije se odraža v naslednjem:

1. Celovit pristop – prenova celotnega sistema obravnave socialno izključenih oseb in tistih z visokim tveganjem revščine. Pristop bo prispeval k spremembi koncepta dela z uporabniki, uspešnejšem medinstitucionalnem povezovanju ter zagotavljanju zaposlitvenih možnosti. Z okrepljenim povezovanjem različnih deležnikov bo zagotovljeno prepoznavanje oseb in njihovo usmerjanje v sistem socialne aktivacije (v nadaljevanju: SA). Uporabniki, ki bodo vključeni v sistem SA, bodo deležni celostne obravnave na enem mestu, pri čemer bodo sodelovali vsi vpleteni pomembni za obravnavo in reševanje specifičnega problema posameznika (osebe iz socialne mreže posameznika, relevantne institucije – zavod, zdravstveni domovi...). Na ta način se uporabnikov ne bo več pošiljalo na različne institucije, kot je bila dosedanja praksa.

Posameznik, ki je trenutno formalno začasno nezaposljiv zaradi svojih kompleksnih socialnih težav, bo na enem mestu deležen aktivnih ukrepov ter pristopov na vseh področjih preko vzpostavljenega sodelovanja ključnih deležnikov.

2. Obnavljanje in spremljanje posameznika s strani koordinatorja SA

Dodano vrednost bo predstavljala vloga koordinatorja SA, ki bo obravnaval in spremljal posameznika skozi celoten proces vključitve v sistem SA. V okviru projekta bo na novo zaposlenih 48 koordinatorjev SA. Regijske mobilne enote bodo z delovanjem koordinatorjev SA podpirale in nadgradile delovanje EVT in zagotovile ustrezno prepoznavo, obravnavo, usmerjanje in spremljanje posameznikov v programe SA. Število koordinatorjev SA, ki bodo delovali na posamezni RME je načrtovano glede na število prebivalcev v regiji, glede na podatke o številu upravičencev do DSP in glede na velikost in dostopnost območja, ki ga bodo RME pokrivali. V večini RME bodo delovali 3 koordinatorji SA, v večjih in regionalno razgibanih RME je načrtovanih tudi več koordinatorjev SA (za regijski CSD Novo mesto ter Krško je predvidenih 5 koordinatorjev SA). Kot posebno dodano vrednost vpeljave koordinatorja SA ministrstvo vidi tudi v tem, da bo le-ta vključen v proces opredelitve izhodov iz programov SA in bo spremljal posameznika po zaključku navedenega programa. Po dosednji praksi so namreč udeleženci po zaključku programov, usposabljanj, itd. ponovno prepuščeni sami sebi, zaradi česar jim pogosto ponovno upade motivacija, ki so jo pridobili tekom vključitve v podobne programe.

Ministrstvo prav tako ponovno opozarja na dosedanje možnost financiranja zaposlitev kadra, ki aktivno dela z romsko populacijo, in sicer v okviru sofinanciranja socialnovarstvenih programov, ki so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva. Med devetimi področji je posebna točka razpisa namenjena programom za preprečevanje socialne izključenosti Romov, kamor sodijo informacijski in svetovalni programi ter delo na terenu, dnevni centri, programi pomoči in samopomoči. V razpisu so določeni način in višina sofinanciranja programa, osnove za izračun stroškov dela strokovnega kadra in posrednih stroškov ter druga merila, ki veljajo za omenjene programe v okviru javnih razpisov.

Prav tako je ministrstvo objavilo tudi dva javna razpisa za izvajanje dolgih in kratkih programov socialne aktivacije. V okviru obeh operacij bodo razviti interdisciplinarni programi socialne aktivacije, katerih aktivnosti bodo namenjene tistim osebam, ki se pri vstopu na trg dela srečujejo z več ovirami in so zato socialno izključene in živijo pod pragom revščine. Osredotočilo se bo zlasti na dolgotrajne prejemnike DSP ter uporabnike različnih zdravstvenih in socialnovarstvenih programov v zaključni fazi obravnave (na primer osebe s težavami z alkoholom in prepovedanimi drogami), brezdomce, žrtve nasilja, osebe s težavami v duševnem zdravju in duševnem razvoju, Rome ter zapornike v fazi odpusta.

Pri tem se bo spodbujalo povezovanje programov socialne aktivacije z zaposlitvenimi programi in razvoj prilagojenih oblik dela, kamor se bodo lahko vključile osebe, po zaključku socialne aktivacije. Poudarek bo na prehodih med programi ter na izhodih iz programov na prilagojen trg dela (zaposlitveni centri, prilagojene zaposlitve, zaposlitve v socialnih podjetjih, ...).

Mestna občina Novo mesto

Ministrstvo podaja odgovor na pripombe, ki se nanašajo na »krepitev obsega programskih vsebin v romskih naseljih ne bo dala zadovoljivih učinkov, saj v slednjih primanjkuje predvsem fizičnih prostorov za izvajanje načrtovanih programov in aktivnosti«.

Ministrstvo se zaveda pomena zagotovitve fizičnih prostorov za učinkovito izvajanje načrtovanih programov in aktivnosti, namenjenih romski populaciji, ter s tem tudi za doseganje dolgoročnih učinkov izboljšanja njihovega socialno-ekonomskega položaja. Skladno s tem je ministrstvo na Javnem razpisu za vzpostavitev večnamenskih romskih centrov, ki se bo izvajal do leta 2021, postavilo tudi pogoj, da morajo prijavitelji na javni razpis ob prijavi že zagotoviti fizični prostor za izvajanje aktivnosti in programov, ki bodo potekali v njem. Prijavitelj, ki ne bo zagotovil in

ustrezno dokazal, da ima na razpolago ustrezen prostor, na tem javnem razpisu ne bo mogel biti izbran za sofinanciranje.

ODZIV MINISTRSTVA ZA OKOLJE IN PROSTOR NA PREJETE PRIPOMBE NA PODROČJU UREJANJA BIVANJSKIH RAZMER ROMOV⁵

Odziv Direktorata za vode in investicije

Svet romske skupnosti Republike Slovenije

Predlog se nanaša na ukrepe na področju bivanjskih razmer, s poudarkom na legalizaciji romskih naselij in njihovi komunalni ureditvi. V kolikor legalizacija ni možna, je potrebno poiskati ustrezno alternativo. Hkrati predlagajo, da se poviša višina sredstev za urejanje romskih naselij.

Komunalno urejanje romskih naselij je kot predpogoj povezano z odločitvijo glede legalizacije / nelegalizacije teh naselij. Direktorat za vode in investicije nima sredstev, namenjenih za komunalno urejanje romskih naselij.

Amnesty International Slovenije

Predlog se sicer nanaša na ukrepe s področja bivanjskih razmer, vendar v pretežnem delu na prostorsko vsebino (legalizacija, razselitev iz nelegalnih naselij, prepoved razpolaganja z nepremičninami, razseljevanje).

Urejanje bivanjskih razmer, v segmentu dostopa do osnovne infrastrukture, je predhodno odvisno od odločitve glede legalizacije / ne legalizacije teh naselij.

Zveza romske skupnosti Slovenije Umbrella – Dežnik

Predlog se nanaša na sprejetje konkretnih ukrepov za doseg cilja, ki bi vsem prebivalcem zagotovil dostop do vode in sanitarij za osebno in domačo rabo.

Iz predloga ni jasno, kdo so »prebivalci«; ali je s tem mišljeno vsi prebivalci v Republiki Sloveniji ali le romski prebivalci. Direktorat za vode in investicije pokriva področja, ki se nanašajo na vse prebivalce v Republiki Sloveniji in v nobeni tematiki ne pokriva le reševanja romske problematike. Predpisi, ki so v pristojnosti direktorata, ne razlikujejo prebivalstva glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnosti ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine. Direktorat za vode in investicije tako ni pristojen za zagotavljanje posebnih pravic Romov, prav tako pa o Romih in njihovi problematiki, povezani z oskrbovanjem s pitno vodo, ne vodi posebnih evidenc.

Ustavni zakon o dopolnitvi III. poglavja Ustave Republike Slovenije (UZ70a) določa: »I. V Ustavi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-1, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13) se za 70. členom doda novi 70. a člen, ki se glasi: »70. a člen (pravica do pitne vode) Vsakdo ima pravico do pitne vode. Vodni viri so javno dobro v upravljanju države. Vodni viri služijo prednostno in trajnostno oskrbi prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev in v tem delu niso tržno blago. Oskrbo prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev zagotavlja država preko samoupravnih lokalnih skupnosti neposredno in neprofitno.«. II. Zakone, ki urejajo vsebino iz novega 70. a člena ustave, je treba uskladiti s tem ustavnim zakonom v osemnajstih mesecih po njegovi uveljavitvi. Ta ustavni zakon začne veljati z razglasitvijo v Državnem zboru«.

⁵ Dopisa Ministrstva za okolje in prostor št. 355-174/2016/8 z dne 17. 3. 2017 in št. 35001-48/2014-MZIP/31 z dne 24. 3. 2017.

Iz navedenega je razvidno, da je ustavni zakon glede pravice do pitne vode določil rok, do katerega je potrebno zakone, ki urejajo vsebino iz novega 70. a člena ustave uskladiti z ustavnim zakonom. Dokler nova zakonodaja ne bo sprejeta, veljajo predpisi, ki so veljali že pred sprejemom ustavnega zakona.

Mestna občina Ljubljana

V pripombah je navedeno, da ocena števila romskega prebivalstva v Mestni občini Ljubljana ni točna (vsekakor pa je previsoka), saj se ne vodijo posebne evidence na podlagi etnične pripadnosti oziroma narodnosti, zato najnovejši uradni podatki o številu romskega prebivalstva ne obstajajo.

Direktorat za vode in investicije je že večkrat opozoril na dejstvo, da država nima natančnih podatkov o številu Romov v Sloveniji, še več, podatki iz različnih dokumentov se zelo razlikujejo. Prav tako ne obstajajo jasna navodila, kateri dokument je za državo relevanten, ko je potrebno podajati stališča glede romske problematike.

Mestna občina Novo mesto

S predlogom nadgraditve informacijskega sistema Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve tako, da se lahko nakazuje del posameznikove denarne pomoči in otroškega dodatka na več različnih naslovov, če je nakazilo namenjeno zagotavljanju osnovnih bivanjskih pogojev in z nakazilom upravičenec soglaša, se Direktorat za vode in investicije strinja, še posebej, če bi bila plačila izvedena za pokrivanje stroškov oskrbe s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode.

Moran Jurkovič – Dane

V pripombah je navedeno, da bi moral nacionalni program ukrepov za Rome določati način izvrševanja pravic, pristope, ukrepe in naloge ter način zagotavljanja finančnih sredstev za začasne ukrepe zagotavljanja človekove pravice do pitne vode in sanitarij.

Človekove pravice (ne glede na vsebino) veljajo za vse prebivalce Republike Slovenije enako, zato ni potrebe, da se jih posebej vnaša v program, ki se nanaša le na Rome.

Odziv Direktorata za prostor, graditev in stanovanja

Že v mnenju glede predlogov nevladnih organizacij, strokovnih institucij in drugih organizacij ter posameznikov (civilne družbe) v okviru priprave osnutka NPUR (dopis št. 35001-48/2014/24 z dne 18. 2. 2016) je ministrstvo obrazložilo, da so predlagani ukrepi na področju, ki ga pokriva direktorat, oblikovali ob upoštevanju:

- elaborata »*Prostorski problemi romskih naselij v Sloveniji*«, ki je osnova za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij, saj poleg analitičnega dela obsega tudi delovne scenarije razvoja romskih naselij. Ključna je temeljna usmeritev k »**zadržanju obstoječih lokacij romskih naselij in vzpostavitve njihove legalnosti**« do stopnje, ki omogoča postopno sanacijo in investicije prek občinskih, regionalnih, državnih ali / in mednarodnih razpisov / projektov. Elaborat je pripravila Strokovna skupina za reševanje prostorske problematike za ukrep 4.1.2.1. *Priprava celovitega strateškega okvira kot osnove za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij. Opredelitev območij romskih naselij in njihove sanacije v okviru postopka priprave OPN (Legalizacija romskih naselij)*;
- elaborata »*Koncept modernizacije romskih naselij*«, v katerem je kot cilj pri reševanju prostorske problematike romskih naselij opredeljena »**celovita integracija Romov v slovensko družbo**«, t.j. postopno formalno, infrastrukturno in socialno vključevanje romskih naselij v slovenski naselbinski sistem ob vzporedno potekajoči sanaciji teh območij. Ta proces lahko uspešno poteka le ob »**partnerstvu občin, Romov in državnih institucij**«, v katerem mora vsak od akterjev izpolniti obveznosti iz svojih pristojnosti.

Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti je z namenom učinkovitega reševanja prostorske problematike romskih naselij oba elaborata obravnavala in potrdila ter ob tem sprejela sklep, da navedeno postane smernica za nadaljnje delo vseh pristojnih državnih organov, občin in drugih inštitucij (seja dne 18. 11. 2011 in dne 20. 9. 2012). S tem ministrstvo odgovarja tudi na pripombo Amnesty International Slovenije v zvezi s strateškim okvirjem in uradnimi stališči ministrstva oziroma države.

Ne glede na navedeno pa so stališča/pripombe Amnesty International Slovenije in večine romskih organizacij na osnutek NPUR izrazito enostranske in neobjektivne, saj se nanašajo zgolj na pravice in zahteve romske skupnosti, nikjer pa teh pravic in zahtev do urejenega bivalnega okolja in zagotovljene infrastrukture ne uravnotežijo z ovrednotenjem negativnih posledic, ki jih ima nezakonita uzurpacija prostora in druge tuje lastnine s strani Romov na njihove sosede – okoliško prebivalstvo.

Ministrstvo izpostavlja, da sami Romi priznavajo, da ni ključni problem na prostorskem področju, pač pa v zgrešeni socialni politiki, ki z različnimi oblikami socialnih pomoči odvrča Rome, da bi se zaposlili in posledično družbeno in ekonomsko osamosvojili. V tem primeru bi bili vsi ukrepi za izboljšanje bivalnih razmer Romov lažje in na zakonit način izvedljivi. Tudi v partnerstvu in ob strokovni in finančni participaciji lokalne skupnosti in državnih institucij (npr: Stanovanjskega sklada RS,...).

Pripombe se nanašajo predvsem na:

- vključevanje romskih naselij v naselbinski sistem v državi (Svet romske skupnosti RS, Amnesty International Slovenije, Zveza romske skupnosti Slovenije Umbrella-Dežnik, Zveza za razvoj romske manjšine – Preporod);
- legalizacijo romskih objektov in njihovo priključevanje na komunalno infrastrukturo (Svet romske skupnosti RS, Amnesty International Slovenije, Občina Krško);
- prepoved razpolaganja z nepremičnino, kjer ležijo romska naselja (Amnesty International Slovenije);
- zagotavljanje stanovanj (Zveza romske skupnosti Slovenije Umbrella-Dežnik, Mestna občina Ljubljana, Mestna občina Novo mesto).

V nadaljevanju ministrstvo podaja odziv s področja dela Direktorata za prostor, graditev in stanovanja.

Odziv na pripombe v zvezi z vključevanjem romskih naselij v naselbinski sistem v državi

V osnutku NPUR predlagane ukrepe je Direktorat za prostor, graditev in stanovanja zamenjal z novima podrobnima ukrepoma:

- priprava priporočil za občine, kjer živijo Romi, da v postopku priprave občinskega prostorskega načrta (v nadaljevanju: OPN) ali sprememb in dopolnitev OPN obravnavajo evidentirana obstoječa romska naselja;
- uporaba podatkov o romskih naseljih, zbranih v nalogi »Zajem, nadgradnja in vzdrževanje podatkov ter oblikovanje kazalcev, postopkov in metod za celostno socialno in prostorsko vključevanje romske skupnosti«, pri pregledu predlogov občinskih prostorskih načrtov (OPN) občin, kjer živijo Romi (oz. predlogov sprememb in dopolnitev OPN).

Iz spremljanja izvajanja obeh ukrepov bo razvidno, ali vse inštitucije romska naselja enakovredno obravnavajo in s tem izvajajo sklepe Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti iz leta 2011.

Odziv na pripombe v zvezi z legalizacijo romskih objektov in njihovo priključevanje na komunalno infrastrukturo.

Hitra »legalizacija« je po predlaganem novem Gradbenem zakonu namenjena vsem kršiteljem prostorske in gradbene zakonodaje (»črnograditeljem«) pod enakimi pogoji. V kolikor bi se predlagatelj nove prostorske in gradbene zakonodaje odločil, da za »določeno ciljno skupino« dopusti še milejše pogoje od predlaganih, mora to strokovno utemeljiti. Zgolj sklicevanje na

dejstvo, da gre za nelegalna naselja in nelegalno zgrajene objekte Romov kot narodne skupnosti, ni dovolj.

Odziv na pripombe v zvezi s prepovedjo razpolaganja z nepremičnino, kjer ležijo romska naselja.

Prepoved razpolaganja z nepremičninami (zemljišči) na območjih nelegalnih romskih naselij, kot jo predlaga Amnesty International Slovenije, je protiustavna, saj je v nasprotju s pravico do privatne lastnine, ki je zagotovljena z Ustavo RS. Obenem bi taka prepoved omejevala pravico do zasebne lastnine brez jasno izkazanega javnega interesa. Postavlja pa se tudi vprašanje, katera človekova pravica prevladuje nad drugo človekovo pravico: pravica do razpolaganja z lastnino tistega posameznika, na katerem zemljišču bivajo Romi, ali pravica Romov, da bivajo na tujem zemljišču?

Predlagan ukrep je tudi v nasprotju s prvim odstavkom 37. člena Stvarnopravnega zakonika, ki določa, da se z lastninsko pravico pridobi tudi pravica do razpolaganja stvari v posesti.

Odziv na pripombe v zvezi z zagotavljanjem stanovanj in bivalnih enot za pripadnike romske skupnosti.

Direktorat za prostor, graditev in stanovanja je v osnutku NPUR predlagane ukrepe zamenjal z novim ukrepom, v katerem je poudarjena vloga Stanovanjskega sklada RS (v nadaljevanju: SSRS), ki bo z javnimi razpisi občinam z romskih prebivalstvom zagotavljal sofinanciranje izgradnje bivalnih enot. Skladno z Resolucijo o Nacionalnem stanovanjskem programu 2015-2025 in na podlagi sprejete Poslovne politike SSRS 2017-2020 je SSRS v obdobju 2017-2020 zagotovil povečano pridobivanje bivalnih enot. V sklopu tega je v juniju 2016 že objavil Program, ki prosilcem omogoča tudi sofinanciranje pridobivanja bivalnih enot.

Nekatere institucije in organizacije civilne družbe predlagajo, da se za izboljšanje položaja romske skupnosti pripravijo modeli ukrepov, v katerih bi povezano delovale tako državne kot občinske inštitucije, ter da se te ukrepe tudi finančno ovrednoti (zlasti Skupnost občin Slovenije, posredno pa tudi Mestna občina Novo mesto, Občina Krško in Amnesty International Slovenije). Predlagan pristop k reševanju položaja romske skupnosti je v skladu z že omenjenimi usmeritvami iz elaboratov Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike romskih naselij in sklepi Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti. Te modele pa je treba oblikovati v okviru veljavne zakonodaje na posameznih obravnavanih področjih. Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti bi lahko glede na svojo sestavo (predstavniki Romov, državne inštitucije in občine) pripomogla k udeleževanju »partnerstva občin, Romov in državnih institucij« in s tem tudi k celovitim in usklajenim rešitvam za uspešnejše reševanje romske tematike. Ministrstvo pa opozarja, da je treba ob iskanju rešitev za izboljšanje položaja romske skupnosti nujno konkretizirati oziroma definirati posebne pravice pripadnikov romske skupnosti, kot jih določa Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07). Ministrstvo je oboje predlagalo tudi kot prioritete naloge Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti že leta 2012 (dopis št. 012-22/2005-MOP/70 z dne 12. 10. 2012).

Ministrstvo pripomb Morana Jurkoviča – Daneta (predstavniki romske skupnosti v Občinskem svetu Občine Krško) ni obravnavalo, saj iz napisanega ne more razbrati, na kateri predlagani ukrep iz osnutka NPUR se napisano nanaša.

ODZIV MINISTRSTVA ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO NA PRIPOMBE NA PODROČJU UREJANJA NASELIJ, KJER VEČINSKO ŽIVIJO ROMI⁶

Ministrstvo v zvezi s pripombami, prejetimi v okviru javne obravnave osnutka NPUR, ki se nanašajo na problematiko komunalnega opremljanja romskih naselij, ugotavlja, da gre večinoma za že znane pripombe in stališča, do katerih se je že večkrat opredelilo⁷.

⁶ Dopis Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo št. 004-8/2017/14 z dne 29. 3. 2017.

⁷ ZBIRNO POROČILO – pregled prejetih predlogov civilne družbe v fazi priprave Osnutka Nacionalnega

V nadaljevanju je podano stališče ministrstva do konkretne pobude Občine Krško za spremembo Uredbe o izvajanju ukrepov endogene regionalne politike.

V pripombah Občina Krško navaja, »da uredba omogoča financiranje urejanja romskih naselij tudi občinam za katere zakonodajalec ni ugotovil, da na njihovem območju biva avtohtono naseljena romska skupnost«. Navedba občine ni ustrezna, saj je v skladu s prvim odstavkom 12. člena te uredbe do pomoči pri razvoju območij, kjer živi romska skupnost upravičena občina: »- v katerih je v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, izvoljen predstavnik romske skupnosti v občinskem svetu ali
- v kateri je v skladu z zakonom, ki ureja položaj romske skupnosti, ustanovljeno posebno delovno telo občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti, katerega člani so tudi predstavniki romske skupnosti«.

Občina Krško nadalje predlaga, da se spremenijo upravičeni nameni po tej uredbi, in sicer tako »da se kot upravičen določi tudi nakup nepremičnin, vključno s stanovanjskimi hišami, izven romskih naselij, v katere bi se naselile romske družine«. Predmet dosedanjih razpisov naj bi bil namreč izključno odkup zemljišč za ureditev in zaokrožitev naselij obstoječih romskih naselij, kar po njihovem mnenju vodi v getoizacijo romske skupnosti. Naprednejši Romi si želijo urediti bivališča tudi izven nelegalnih bivališč in naselij. Ob tem predlogu je najprej treba ugotoviti, da Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja ni sistemski zakon za urejanje romske problematike. Cilj zakona je pomoč občinam pri srečevanju z njihovimi regionalnimi razvojnimi izzivi. Kot razvojni izziv, pri katerem mora država pomagati občinam, so z zakonom določena tudi območja, na katerih živi romska skupnost. S tovrstnimi regionalnimi spodbudami se po mnenju ministrstva ne razrešuje romska problematika, ampak se razvojno pomaga občinam pri komunalnem urejanju romskih naselij. Urejanje romskih bivališč izven legalno urejenih romskih naselij bi zato predstavljalo neupravičen zakonski namen.

ODZIV MINISTRSTVA ZA JAVNO UPRAVO IN MINISTRSTVA ZA FINANCE NA PREJETE PRIPOMBE V ZVEZI S FINANCIRANJEM OBČIN, KJER ŽIVIJO ROMI⁸

Odziv Ministrstva za javno upravo

Ministrstvo pojasnjuje, da ureditev financiranja razvoja nelegalnih romskih naselij ne sodi v pristojnost Ministrstva za javno upravo, ki je v skladu z vsebino Zakona o financiranju občin (Uradni list RS, št. 123/06, 57/08, 36/11 in 14/15 – ZUUJFO; v nadaljevanju: ZFO-1) pristojno za sistemsko urejanje financiranja nalog iz občinske pristojnosti.

Pravilnik o določitvi podprogramov, ki se upoštevajo za ugotovitev povprečnine (Uradni list RS, št. 53/09 in 76/16 – odl. US) določa podprograme, ki se upoštevajo za ugotovitev povprečnine glede na vrsto in obseg nalog iz občinske pristojnosti.

20. člen ZFO-1 pa je po svoji vsebini in namenu korekcija formule za izračun primerne porabe, saj od države zahteva sofinanciranje občin, v katerih prebivata narodni skupnosti oziroma romska etnična skupnost. Občina sredstva države porabi tako za kritje lastnih stroškov, povezanih z dvojezičnostjo, kot tudi za sofinanciranje občinske samoupravne narodne skupnosti. Če gre pri uveljavljanju ustavnih pravic avtohtone madžarske in italijanske narodne skupnosti za korektiv primerne porabe zaradi večjih stroškov iz naslova dvojezičnosti, pa v primeru romske populacije teh obveznosti občine nimajo. Druge ustavne pravice, ki so jih občine dolžne zagotavljati romski populaciji, pa se ne razlikujejo od obveznosti, ki jih imajo občine do vseh drugih prebivalcev. Izvajanje gospodarskih in negospodarskih javnih služb je občina dolžna zagotavljati za vse prebivalce ne glede na njihovo poreklo. Posebne, specifične

programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2016-2021, št. 00701-1/2016-UN/118 z dne 10. 1. 2017.

⁸ Dopis Ministrstva za javno upravo št. 007-640/2016/6 z dne 15. 3. 2017 in Ministrstva za finance št. 007-418/2014/6 z dne 22. 3. 2017.

pravice pa ureja področna zakonodaja. Kot posledica navedene vsebine izhaja nerealizacija določbe 20. člena ZFO-1, ki je bila sprejeta konec leta 2006, vse do danes.

Odziv Ministrstva za finance

Ministrstvo podaja svoj odziv na podane pripombe Občine Krško in Mestne občine Novo mesto, vezane na financiranje lokalnih skupnosti s številno romsko populacijo.

Ministrstvo opozarja, da sedanji 20. člen Zakona o financiranju občin (ZFO-1) določa, da se iz državnega proračuna zagotovijo sredstva občinam za financiranje dvojezičnosti in uresničevanje ustavnih pravic italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti ali uresničevanje z zakonom določenih pravic romske etnične skupnosti. Podrobnejše namene porabe in višino sredstev iz prejšnjega odstavka določi vlada z uredbo. Ta člen je v bistvu korektiv za določanje primerne porabe občin in zagotavljanje dodatnih sredstev, ki so potrebna za uresničevanje načela dvojezičnosti. Tega stroška pri Romih ni, saj glede na ustavni položaj romska skupnost nima pravice do uporabe svojega jezika v javni rabi, tako kot to sicer velja za avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost. Zato do sedaj državni proračun na podlagi 20. člena ZFO-1 občinam ni zagotavljal posebnih sredstev za romske etnične skupnosti. Sredstva so se zagotavljala na podlagi področnih zakonov ali politik (npr. iz naslova skladnega regionalnega razvoja sredstva za sofinanciranje urejanja komunalne infrastrukture v romskih naseljih, posebna sredstva za izobraževanje za oddelke z romskimi otroci, sredstva za delovanje kulturnih dejavnosti Romov, itd.).

V predlogu sprememb in dopolnitev Zakona o financiranju občin 20. člen ne vsebuje več določbe o sofinanciranju občin z romskim prebivalstvom, ker so pravice Romov določene v področni zakonodaji in v sektorskih politikah. Vsebino ureja Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (ZRomS-1). Ta določa, da se sredstva za financiranje nalog in ukrepov za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, v finančnih načrtih neposrednih uporabnikov proračuna Republike Slovenije. Veljavni sistem financiranja občin na podlagi primerne porabe za izvajanje tekočih nalog občin ne ločuje prebivalcev občin na pripadnike romske etnične skupnosti in druge, zato ministrstvo meni, da so občine dolžne zagotavljati svoje izvirne naloge za vse prebivalce enako.

ODZIV MINISTRSTVA ZA INFRASTRUKTURO NA PREJETE PRIPOMBE V ZVEZI Z ZAGOTAVLJANJEM ELEKTRIČNE ENERGIJE V NASELJIH, KJER VEČINSKO ŽIVIJO ROMI⁹

Ministrstvo podaja pojasnila v zvezi z vprašanjem oskrbe z električno energijo, saj se nekatere pripombe pri obravnavi bivanjskih razmer Romov nanašajo tudi na to vprašanje.

Ministrstvo za infrastrukturo je v zvezi s priključevanjem objektov na javno električno omrežje že večkrat podalo stališče, nazadnje na poziv Združenja Forum romskih svetnikov, s katerim so romski svetniki zahtevali, da se romskim bivališčem zagotovi priključitev na javno omrežje ne glede na pravni status objektov (legalna ali nelegalna gradnja), lastništvo zemljišč ali zazidljivost območja. Ministrstvo ponovno pojasnjuje, da pozitivna diskriminacija v takšnem obsegu ni sprejemljiva in da glede na določila Zakona o graditvi objektov in Energetskega zakona priključitev nelegalnih objektov na javno električno omrežje nikakor ni mogoča.

Ob tem velja izpostaviti tudi velik problem črnih gradenj v Sloveniji, ne le pri Romih. Prepoved priključitve na javno električno omrežje je tako eden od ukrepov, ki (neuspešno) poskuša omejiti nelegalne gradnje (in seveda tudi stroške omrežja). Največkrat se nelegalni objekt nelegalno napaja od najbližjih legalno priključenih sosednjih objektov, tu med Romi in ostalimi prebivalci ni razlik. Za takšno nelegalno napajanje bi seveda inšpektorji morali odrediti odklop od elektrike, kar pa se ne dogaja, kot se tudi nelegalne gradnje ne porušijo. Tako se nelegalno stanje

⁹ Dopis Ministrstva za infrastrukturo št. 007-40/2016/22-00611581 z dne 23. 3. 2017.

ohranja in širi. Verjetno je, da večji del nelegalnih bivališč elektriko ima, predvsem preko legalnih sosednih objektov, v manjši meri iz precej dražjih agregatov. Tudi oskrba preko sosednjega objekta pa je pogosto dražja od oskrbe preko legalnega priključka.

Omenjeni »kamp priključki« so možni zgolj znotraj kampa in so del notranje instalacije kampa. Ob tem mora imeti seveda kamp legalni priključek (s števcem), običajno je ta izveden na upravno stavbo oz. recepcijo kampa, torej na legalni objekt. Priključitev objektov na javno omrežje preko »kamp priključka« pa, kot že pojasnjeno, ni mogoča.

Skladno s slovensko zakonodajo torej priključitev na električno omrežje zahteva popolno legalnost: lastništvo zemljišča, zazidljivost, gradbeno dovoljenje, vso dokumentacijo za izdajo gradbenega dovoljenja. Potem je treba priključek še izdelati in po predpisih zgrajeni (legalni) objekt priključiti. Če priključki potekajo preko zemljišč, ki so v lasti drugih oseb, je potrebno od teh oseb pridobiti služnosti in jih vpisati v zemljiško knjigo. Vse naštetu pa je povezano z visokimi finančnimi sredstvi, kar je znano vsakemu investitorju v Republiki Sloveniji.

Pozitivna diskriminacija, kjer bi Romom vse te stroške poravnala država ali občina, bi bila po mnenju ministrstva zelo visoka. Lahko se domneva, da bi pri ostali populaciji (ki tudi lahko ima socialne težave) tako velika pozitivna diskriminacija izzvala velik odpor.

ODZIV MINISTRSTVA ZA NOTRANJE ZADEVE NA PREJETE PRIPOMBE V ZVEZI Z DELOM POLICIJE NA OBMOČJIH, KJER ŽIVIJO ROMI¹⁰

Odziv ministrstva na pisanje Amnesty International Slovenije

Skozi spremembe in reorganizacijo delovanja slovenske policije – od njenega nastanka pa do danes, se je oblikovala tudi vloga policije na področju prevencije – od klasičnega preventivnega delovanja do današnjega modela policijskega dela v skupnosti. Poleg osnovne in primarne funkcije, ki jo Policija izvaja v smislu zagotavljanja splošne varnosti ljudi in premoženja, ob vseh ostalih temeljnih nalogah iz Zakona o nalogah in pooblastilih policije, je ravno izvajanje policijskega dela v skupnosti izredno uspešen model policijske dejavnosti, ki dosegla boljše rezultate pri odpravi vseh varnostno-problemskih situacij v lokalnih skupnostih. Torej izvajanje policijskega dela v skupnosti, tudi v multikulturnih skupnostih, je ena izmed stalnih prioritete policije. Policijsko delo v multikulturni skupnosti zahteva poseben pristop in seveda veliko prilagodljivost specifičnostim, ki jih vsaka skupnost ima. Izvajanje nove filozofije policijskega dela v skupnosti nedvomno prinaša zelene rezultate po čim večji stopnji varnosti tako v multikulturnih sredinah, pri večinskemu prebivalstvu, v lokalnih skupnostih, kakor tudi sami policiji. Slednje nedvomno zelo vpliva na uspešno skupno reševanje problemskih situacij, pravočasni medsebojni izmenjavi informacij in informiranosti ter seveda učinkovitemu odpravljanju vzrokov, ki vodijo do deviantnih problemskih situacij. Slednje Policija že učinkovito izvaja pri svojem delu in tudi dosegla vidne rezultate. Ti se kažejo v odpravi posameznih problemskih situacij oziroma zmanjševanju deviantnih pojavov (zmanjševanju števila streljanj, kurjenj, kršitev s hrupom, voženj z neregistriranimi vozili, okoljske problematike,...), ki najpogosteje motijo prebivalce na varnostno obremenjenih območjih, kamor sodijo tudi nekatera območja z romsko skupnostjo, kjer je teh problemskih situacij največ. Seveda se učinki policijske prevencije in osredotočenost policijske dejavnosti v uporabnike policijskih storitev kažejo tudi v večjemu občutku varnosti vseh državljanov.

Cilj policijskega dela v skupnosti je okrepiti partnerski odnos z lokalno skupnostjo ter se zavzemati za učinkovito reševanje najrazličnejših potreb po varnosti. Tak partnerski odnos omogoča pridobivanje informacij za pravočasno odkrivanje varnostnih problemov. Izvajanje policijskega dela v skupnosti in preventivnih aktivnosti je osredotočeno na neposredno delo Policije z romsko skupnostjo in reševanju posameznih problemskih vprašanj skupaj z ostalimi subjekti. Policija je že pred leti v okviru svojega delovanja intenzivirala izvajanje preventivnih

¹⁰ Dopis Ministrstva za notranje zadeve št. 900-160/2015/9 z dne 27. 3. 2017.

aktivnosti v romski skupnosti. Pri tem, kot povezovalni člen, aktivno sodeluje in tudi vpliva na dinamiko delovanja različnih posvetovalnih teles, strokovnih in multidisciplinarnih timov, v katere so aktivno vključeni tudi predstavniki romske skupnosti. Neposredno delo najrazličnejših oblik teh timov ima zelo velike učinke pri preprečevanju vseh problemskih situacij in za ugotavljanje ter izvedbo ukrepov ob zaznavi vseh problemskih situacij in kršitev pozitivne zakonodaje.

Pri izvajanju policijskega dela v romski skupnosti Policija dosledno uresničuje temeljne naloge Zakona o nalogah in pooblastilih policije, Zakona o organiziranosti in delu policije, Pravil policije, Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012-2016, Srednjeročnega načrta razvoja dela policije 2013-2017 in seveda Resolucije o dolgoročnem razvoju policije do leta 2025, kjer je v poglavju 4.2 eksplicitno naveden strateški cilj policijskega dela v skupnosti, to je preprečevanje varnostnih pojavov. Poglavitni cilji izhajajo iz strateškega dokumenta Generalne policijske uprave - strategije policijskega dela v skupnosti iz leta 2013 (Policijsko delo v skupnosti, št. 2214-41/2012/4 (207-07) z dne 6. 3. 2013) ter Resolucije o dolgoročnem razvoju policije do leta 2025 pa so:

- več partnerskega sodelovanja z lokalno skupnostjo, državnimi organi in civilno družbo;
- večja vidnost in okrepljena prisotnost policistov v lokalni skupnosti;
- večji občutek varnosti;
- večje zaupanje v delo policije in zadovoljstvo z njim;
- učinkovito preprečevanje in preiskovanje kriminala.

Pri izvajanju policijskega dela v skupnosti in preventivnih aktivnosti se izvajajo vse oblike dela policije v romski skupnosti s ciljem na ugotavljanju problemov, analiziranju stanja, izvedbi ukrepov, s ciljem preprečevanja, ugotavljanja in ustrezne obravnave posameznih primerov. Policijsko delo v skupnosti in preventivne aktivnosti Policije, ki so usmerjene v romsko skupnost, torej že izvaja z naslednjimi najpogostejšimi metodami:

- delo v posvetovalnih telesih;
- svetovanje in opozarjanje;
- izvajanje preventivnih projektov in drugih aktivnosti;
- izobraževanje otrok in odraslih;
- neformalno druženje in povezovanje.

Policija v zadnjih letih, še posebej na območjih, ki so bolj varnostno obremenjena, prevzema tudi aktivno vlogo povezovalnega člana med vsemi institucijami v lokalnih skupnostih. Še posebej sodeluje tudi v različnih občinskih komisijah za spremljanje položaja romske skupnosti, kjer aktivno predlaga konkretne rešitve, bodisi posreduje informacije, ki nakazujejo na dolgotrajne problemske situacije, kjer je nujen multidisciplinaren pristop vseh pristojnih. Tovrstno delo je tako že sestavni del celotne policijske dejavnosti in je filozofija, kar je več kot redna oblika dela ter zato tudi ni smotna njena uvedba v obliki novega ukrepa v osnutku NPUR, ki bi pomenil nekaj več, kot v osnovi že je. Kljub temu bo ministrstvo, po ponovnem premisleku in posvetovanju z Uradom Vlade RS za narodnosti, ki je koordinator priprave dokumenta, ukrep vendarle vključilo v osnutek nacionalnega programa ukrepov, saj gre za izredno pomembno nalogo policije, katere način dela in pristop v praksi izkazujeta veliko učinkovitost.

Odziv ministrstva na pisanje Občine Krško

Za varnostno problematiko oziroma stanje varnosti na območju Občine Krško, je pristojna in odgovorna Policijska postaja Krško v Policijski upravi Novo mesto. Vsi podatki in ocene uspešnosti policijske postaje Krško za leto 2016, kakor tudi pretekla leta kažejo, da je varnostna situacija na območju Občine Krško zelo ugodna. Policija uspešno zagotavlja učinkovito policijsko intervencijo z namenom uspešnega obravnavanja vseh varnostnih dogodkov, kot tudi dosledne obravnave vseh storilcev protipravnih ravnanj. Ob zaznavi posameznih varnostnih dogodkov, kot so bagatelna kazniva dejanja, med katera spadajo tudi tatvine poljščin, Policija z najrazličnejšimi oblikami dela preprečuje ter odkriva tovrstna kazniva dejanja in je pri tem v večini primerov tudi uspešna. Seveda pri preprečevanju slednjih, policija izvaja najrazličnejše oblike in metode preventivnih aktivnosti osveščanja, opozarjanja in svetovanja, ki so usmerjena

v fizične osebe, kot tudi različne ostale subjekte, da se povečajo samozaščitna ravnanja in zmanjšujejo tveganja za nastanek kaznivih dejanj. Ena izmed stalnih oblik policijskih aktivnosti je tudi sodelovanje z najrazličnejšimi subjekti, ki lahko pripomorejo k izboljšanju varnostnih pojavov. Zelo pomembno je tudi delo z oškodovanci in prijavitelji, kjer so slednji seznanjeni z aktivnostmi in ukrepanjem policije ter se na ta način zvišuje tudi zaupanje v policijo, kakor tudi občutek varnosti. Ključno pri policijskem delu v skupnosti je aktivna vloga posvetovalnih teles, in sicer je v Občini Krško ustanovljen Varnostni sosvet občine Krško, kot tudi občinska komisija za spremljanje položaja romske skupnosti. Policija si prizadeva, da bi bila ustanovljena posvetovalna telesa aktivnejša in bi tudi na ta način s sodelovanjem bistveno bolje obravnavali posamezne varnostne dogodke in skupaj prišli do konkretnih rezultatov. Tudi lokalna skupnost bi lahko omenjena posvetovalna telesa bolje izkoristila za skupen cilj, to je izboljšanje občutka varnosti občanov, ki bi ga lahko dosegla s povečano izmenjavo informacij o aktivnostih, ki jih posamezni akterji namenjajo za zagotavljanje boljše varnosti ljudi in premoženja na območju občine Krško in varnostno obremenjenih območjih, tudi z romsko skupnostjo. Tako je PP Krško v letu 2016 v 26 primerih sodelovala na različnih posvetih in sestankih v lokalni skupnosti in pri drugih institucijah ter sodelovala na dveh sejah varnostnega sosveta in drugih posvetovalnih telesih. Policija pa pri izvajanju policijskega dela v skupnosti in vsakodnevni prisotnosti v romski skupnosti z najrazličnejšimi oblikami dela sodeluje z romsko skupnostjo ter njenimi predstavniki, bodisi posamezniki, kot legitimno izvoljenim predstavnikom v občinski svet občine Krško. Sodelovanje s predstavniki romske skupnosti na območju Občine Krško je vzpostavljeno na vseh treh nivojih policije, in sicer s predstavniki Policijske postaje Krško in Policijske uprave Novo mesto, kot tudi koordinatorja za področje dela policije v večkulturni družbi in s skupinami iz Policijske akademije, Generalne policijske uprave.

Odziv ministrstva na predloge Skupnosti občin Slovenije

Na konkretne zahteve, ki so zapisane v dokumentu Skupnosti občin Slovenije, Policija nima pripomb ali predlogov. Dejstvo je, da različne občine izvajajo različen pristop, tako pri spremljanju položaja romske skupnosti kot pri reševanju posameznih segmentov, ki so bili zajeti v predhodnem nacionalnem programu, kot tudi v osnutku NPUR. Pri tem je potrebno izpostaviti tudi pripravo in izdelavo občinskih strategij za reševanje romske problematike, ki pa je veliko občin sploh nima sprejete. Nekatere lokalne skupnosti nimajo niti legitimno izvoljenega predstavnika romske skupnosti v občinski svet. Slednji naj bi bil vez med lokalno skupnostjo, romsko skupnostjo in tudi z ostalimi institucijami, ki se ukvarjajo z romsko skupnostjo. Ravno ustvarjen dialog med vsemi navedenimi subjekti pa je osnova in temelj za reševanje posameznih segmentov za izboljšanje položaja romske skupnosti v posameznih lokalnih skupnostih. To pa na dolgi rok botruje k približevanju zastavljenih ciljev. Policija si kot povezovalni člen, s policijskim delom v skupnosti prizadeva za dialog med vsemi akterji, ki kakorkoli lahko doprinesejo k preprečevanju vseh varnostnih pojavov v posameznih lokalnih skupnostih, še zlasti pa v romski skupnosti.

ODZIV MINISTRSTVA ZA KULTURO NA PREJETE PRIPOMBE NA PODROČJU KULTURE¹¹

Ministrstvo v zvezi s pripombami, ki se nanašajo na področje kulture, ugotavlja, da je pripombe podala le Zveza romske skupnosti Slovenija Umbrella – Dežnik. V nadaljevanju so podana pojasnila ministrstva na pripombe te zveze.

1. Pripomba: »Ukrepi na področju kulture bi morali biti bistveno bolj usklajeni z ostalimi vsebinskimi področji NPUR. E.g. – zagotoviti je potrebno dodatna sredstva za izvajanje in sofinanciranje dopolnilnega pouka maternih jezikov in kultur za otroke priseljencev, saj je pod sedaj obstoječimi pogoje takšno financiranje za romsko skupnost zelo oteženo.«

Odgovor ministrstva: ministrstvo nima pristojnosti na področju šolstva. Ministrstvo si bo v prihodnje še naprej prizadevalo v okviru svojih pristojnosti za financiranje projektov za

¹¹ Dopis Ministrstva za kulturo št. 0952-1/2014/30 z dne 24. 3. 2017.

ohranjanje in učenje različnih oblik romskega jezika, kar je vključeno kot eden izmed ukrepov osnutka NPUR ter si prizadevalo za namenitev več sredstev, odobreni znesek pa je odvisen tudi od prijavljenih projektov.

2. Pripomba: »Konkretno sofinanciranje v večjem finančnem obsegu pravice do jezika in kulture s spodbujanjem kulturnih vsebin e.g. založništvo, radio, mediji, časopisi in drugih vsebin s konkretnimi razpisi, namenjenim samo romskim organizacijam.«

Odgovor ministrstva: Pripomba se le delno upošteva.

Ministrstvo si bo tudi v prihodnje prizadevalo namenjati finančna sredstva za kulturne projekte na področju romske skupnosti. V zadnjih letih se zato proračunska postavka kulturna dejavnost romske skupnosti ni zmanjševala. Tudi v osnutku NPUR je kot tak ukrep vključen: Podpora različnim kulturnim dejavnostim na področju romske skupnosti in spodbujanje širjenja ozaveščenosti o romski kulturi in zanj predvidena finančna sredstva.

Glede pripombe, da bi se na javni razpis za romsko skupnostjo lahko prijavile samo romske organizacije, pa se pripomba ne upošteva oz. predlog ni izvedljiv. Na javni razpis se lahko namreč prijavijo nevladne nepridobitne organizacije, ki prijavijo projekte na področju romske skupnosti. Upoštevati je potrebno namreč pravilo nedeskriminacije in v predlaganem primeru bi bili nekateri prijavitelji v neenakem položaju kot drugi. Sicer pa je pogoj vseh organizacij, da delujejo na področju kulture (kar morajo imeti opredeljeno v svojih statutih). Ministrstvo je namreč dolžno skrbeti tudi za javni interes ob tem, ko skrbi za potrebe manjšin. Javni interes pa vključuje načelo enakih možnosti in skrb za integracijo. Prednostno (z dodatno točko pri prednostnih kriterijih) pa se podpirajo romska društva, zveze, organizacije in ustvarjalci. Se pa torej pri razpisu upošteva, da k razvoju, promociji in integraciji romske skupnosti ne prispevajo le romski, ampak tudi neromski ustvarjalci, katerih projekti dosegajo cilj in pogoje razpisa. Sicer pa je ravno delež sofinanciranih projektov neromskih nevladnih organizacij v posebnem programu (ki ni visok) most k motivaciji večinske skupnosti, da se zaveda, da v naši družbi živijo tudi ljudje z drugačno identiteto od večinske, ki jo je treba enako spoštovati. Romski ustvarjalci in romske organizacije se prednostno podpirajo tudi tako, da 1. temeljni kriterij, ki se glasi: prispevek k ohranjanju in razvoju kulturne identitete (jezik, ohranjanje in razvoj tradicije in kulture, aktivno vključevanje romske populacije), omogoča, da romska društva oz. ustvarjalci prejmejo več točk kot druge nevladne organizacije. Poleg tega se je v preteklosti že izkazalo, da so ravno nevladne organizacije tiste, ki romski populaciji pomagajo pri prijavih na razpis oz. pri izvedbi projektov. Poleg tega se lahko romske organizacije prijavijo tudi na javne razpise na drugih področjih ministrstva, v kolikor zadostujejo pogojem in kriterijem razpisa, npr. na področje medijev, filma, glasbe, knjige, ipd.

3. Pripomba: »Na področju ocenjevanja romskih (kulturnih) projektov je nujno vključevanje romskih strokovnjakov v ocenjevalne komisije, saj se prepogosto izkaže, da obstoječi ocenjevalci niso usposobljeni za prepoznavanje romskih vsebin. Prav tako morajo projektne vsebine namenjen romski populaciji bistveno bolj vključevati romske organizacije (kot enakovredne partnerje) pri sodelovanju z ostalimi kulturnimi organizacijami. Po naših informacijah se je izkazalo, da se na razpise prijavljajo večje profesionalne kulturne organizacije, ki na račun 'romskih razpisov' pridobivajo projekte, ki po svoji vsebini niso najbolj ustrezni oz. se ne izvajajo učinkovito. Posledica tega pa je podhranjenost in pomanjkanje sredstev za izvajanje vsebin romskih kulturnih organizacij.«

Odgovor ministrstva: Pripomba ni upravičena. V strokovno komisijo za kulturno dejavnosti posebnih skupin, ki obravnava tudi projekte na področju romske skupnosti, so vključeni strokovnjaki na področju posebnih skupin oz. predvsem manjšinskih skupnosti. Komisija ima mandat 3 leta, zato se strokovnjaki tudi menjavajo, s tem je omogočeno vključevanje strokovnjakov z vedno novimi, drugačnimi znanji in izkušnjami. V lanskem letu se je strokovni komisiji iztekel mandat, zato je bila predlagana nova komisija. Za predlog imenovanja člana je bil pozvan tudi Svet romske skupnosti RS, ki ni imel predloga. V strokovni komisiji člani namreč ne smejo biti interesno povezani v smislu poslovne povezanosti, sorodstvenega razmerja (v ravni vrsti ali v stranski vrsti do vštetelega četrtega kolena), v zakonski zvezi ali v svaštvu do

všetega drugega kolena, četudi je zakonska zveza že prenehala ali v izven zakonski skupnosti. Zato so v strokovni komisiji strokovnjaki z večletnimi izkušnjami in strokovnim znanjem na področju romske skupnosti in niso interesno povezani s prijavljenimi projekti.

Glede tega, da morajo projektne vsebine, namenjene romski populaciji, bistveno bolj vključevati romske organizacije (kot enakovredne partnerje) pri sodelovanju z ostalimi kulturnimi organizacijami, pa ministrstvo ponovno podaja navedbo, da imajo romske organizacije prednost pri financiranju. Poleg tega se ocenjujejo in financirajo kulturni projekti, ki morajo zadostovati pogojem in kriterijem razpisa, ne pa posamezne organizacije. Nevladne organizacije, ki se prijavljajo, se lahko prijavijo samo s kulturnimi projekti, ki so namenjeni ali vključujejo pripadnike romske skupnosti.

Ministrstvo bo tudi v prihodnje spodbujalo romske organizacije pri njihovem delovanju na področju kulture ter jim pri tem pomagalo tudi z organizacijskimi ukrepi, navedenimi v osnutku NPUR (Nudenje pomoči in svetovanje romski skupnosti za prijavo in izvedbo kulturnih projektov).

4. Pripomba: »NPUR 2016–2021 mora v vseh ukrepih podpirati in stremeti k celovitosti obravnave romske populacije v celotni Sloveniji, saj so delitve romske skupnosti prisotne na različnih področjih (izobraževanje, zdravje, kultura...) kar je tudi Evropska komisija ocenila kot diskriminatorno.«

Odgovor ministrstva: Pripomba se upošteva. Ministrstvo spodbuja in podpira delovanje na področju romske kulture na območju celotne Slovenije in si pri svojem vsakoletnem predlogu financiranja prizadeva, da so vključeni izvajalci iz vseh območjih oz. regij Slovenije, kjer romska skupnost živi in ustvarja.

Pripravila:
Maja Mamlič
višja svetovalka

mag. Stanko BALUH
DIREKTOR

Vložiti:

- v zbirko dokumentarnega gradiva.